

10 | 2024

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

KOLOZSVÁR | 1888–1948/1990. | 34. (94.) ÉVF.
10. SZÁM | 2024. OKTÓBER | ÁRA: 4 LEJ

TARTALOM

Kedves Olvasó! | 3

Lőrinczi Eszter: Vagyokban gyökerező életek | 4

Márton Edit: Megújulásban | 5

Fancsali-Barothi Brigitta: „Én is szeretném, ha mások életének lehetnék táplálója” | 7

Andorkó Júlia Eszter: A Zsil völgyének unitáriusainál | 10

Nagy László: Kenyérsütés Homoródalmáson | 12

Buzogány-Csoma István: Márkos Andrásné Imreh Sarolta, Szentivánlaborfalva | 14

A hónap kérdése | 14

Koncz Attila: Aki a zenénél csak a csendet értékeli többre | 15

Deák Réka: A Székely Gazdaszervezetek Egyesületének adománya | 18

Pájer György: Tizenegy kilónyi meglepetés | 18

Dimény Csilla Júlia: Béke által megújulni | 19

Nagy Norbert: Az ifjúság népfőiskolája | 22

Bálint Róbert Zoltán – Kiss Dénes: Kik azok az unitáriusok? | 24

Egyházunk hírei | 26

Barangoló Isten országában | 30

Rejtvény | 31

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Bálint Róbert Zoltán lelkész, szociológus (Mészkö), **Bartha-Pál Ába** lelkész (Budapest), **Buzogány-Csoma István** lelkész (Szentivánlaborfalva), **Deák Réka**, a Gondviselés Segélyszervezet munkatársa (Székelykeresztúr), **Dimény Csilla Júlia** elnök (UNOSZ), **Fancsali-Barothi Brigitta** püspöki titkár (Kolozsvár), **Finta Emese Erzsébet** lelkész (Torockószentgyörgy), **Kiss Dénes** szociológus (Kolozsvár), **Lőrinczi Eszter** gyakorló segédlelkész (Zsil-völgyi Unitárius Társegyházközség), **Márton Edit** lelkész (Kökös), **Nagy László** nyugalmazott lelkész (Marosvásárhely), **Pájer György**, a Gondviselés Segélyszervezet munkatársa (Vargyas)

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a **Magyar Unitárius Egyház**, Kolozsvár

Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Megbízott főszerkesztő: **dr. Andorkó Júlia Eszter**

(Hagyományaink, Riport)

Szerkesztőbizottság: **Asztalos Klára** (Nők világa), **Bálint Róbert Zoltán** (Egyház és társadalom), **Ferencz Csaba-Levente** (Rejtvény), **Koncz Attila** (Kultúra), **Koppándi**

Júlia médiareferens (A hónap kérdése, Egyházi hírek, Én is unitárius vagyok), **Mátéfi Timea** (Lelki élet), **Mikó Ferenc** (Bibliamagyarázat), **Nagy Norbert** (Ifjúsági oldal), **Pap Zoltán** (fotó), **dr. Sándor Krisztina** (Portré), **Szabó Előd** (Egyháztörténet), **Szabó László** (Szeretetszolgálat), **Szombatfalvi Etelka** (Gyermekoldal)

Tördelés: **Virág Péter**. Olvasószerkesztő: **Dénes Gabriella**
Nyomtatás: **Misztótfalusi Kis Miklós Református Sajtóközpont**

Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9

Telefon: 0264 593 236. E-mail: kozlony@unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos

felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0264 596 478.

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje:

a tárgyhó előtti hónap 15-e.

ISSN 1220-8418

Támogatók:

Kedves Olvasó!

Az októberi hónapban egyházunkban az emberért imádkozunk.

Az idősekért, akik arcának és kezének vonásaiba mérhetetlen tapasztalat, tudás és bölcsesség ráncolódik. És imádkozunk azért, hogy legyen minél több lehetőségünk belesimulni mindezek valóságába, élettapasztalatukból erőt merítve bátrabban tervezni a holnapot, és alázattal, gyermeki lélekkel fogadni mindazt, amit ránk hagyományoznak.

Az elődökért, akik megválták forradalmainkat. Akiknek töretlen bátorsága és helytállása ma is példa és mérce valahányszor elbizonytalanodó világunkban fogódzókat, irányt keresünk.

És imádkozunk minden emberért. Azért, hogy keserűségük derűre forduljon, jót akarásuk valósággá nemesedjen, hitük saját és közösségeik életét formáló cselekedetté is váljon, félelmeik feloldódjanak, és a jó Isten közelségét keressék és találják meg, szárnya árnyékának szeretetteljes melegéből merítsenek erőt nap mint nap!

Az *Unitárius Közlöny* októberi száma is mindezen igyekvésekről tesz tanúbizonyyságot. Minden írással, elmélkedéssel, a beszámolók mögötti eseményekkel a jobb, teljesebb önmagunkhoz igyekszünk közelebb vinni az olvasót. Hogy mindannyian azzá váljunk, akivé a jó Isten megálmodott minket.

Ebben a törekvésben segítsen kitartani a jó Isten!

„Mily drága a te szereteted, Istenem! Szárnyad árnyékába menekülnek az emberek.” (Zsolt 36,8)

Vagyokban gyökerező életek

LŐRINCZI ESZTER

Mindannyiunkat az egy örök Vagyok küld.

Azt, hogy mit jelent embernek lenni, nagyon sok irányból meg lehet közelíteni. A tudomány a bio-pszicho-szociális-spirituális-szexuális ötösnél tart már, és még így sem lehet egészében megfogni, a széleit lekerekíteni és definiálni az emberlétet. Mégis folyamatosan próbálkozunk vele, mert szükségünk van a keretekre, a határookra, és – még ha a válaszokat nem is találjuk – szükségünk van a kérdések felvetésére, már csak amiatt is, mert „ilyen az ember”.

A János szerinti evangélium bevezetőjében ez szerepel: Isten az Ige. És itt nem csak arról van szó, hogy a szóban, a kinyilatkoztatásban, a Bibliában benne van Isten, hanem hogy a Gondviselő maga minden ige, minden, ami történést vagy léteezést fejez ki. Nem statikus, hanem dinamikus, folyamatosan változó valóság. Mózes megkérdezte Istent, hogy hogyan nevezze őt. Isten azt válaszolja neki: „Vagyok, aki vagyok” (2Móz 3,14a), és arra biztatja a prófétát, hogy mondja azt, a Vagyok küldte el őt. Saját magát egyenesen a létigével nevezi meg Isten.

Mi, emberek ennek a Vagyoknak vagyunk képmásai, tükröződései a világban a saját életünkkel, a Földön töltött létünk a Vagyokban, a nagybetűs létigében, ettől válik a lét igazán életté, emberi életté. Ez pedig ezerféleképpen tud tükröződni bennünk, emberekben, a nagybetűs Vagyok nyolcmilliárdféle megnyilatkozása az em-

beri vagyok, a saját magam vagyokja, a maga szépségeivel ugyanúgy, mint a maga tökéletlenségeivel, a különböző DNS-sel és saját magunkra szabott vonásokkal. Ahogy Ady Endre mondja a *Sem utódja, sem boldog őse...* című versének egyik sorában: „Vagyok, mint minden ember: fenség.” Egyediségünkben idegenség vagyunk egymás számára. Talán pont ezért keressük, kutatjuk a másokban, a világban az ismerősséget, a közös gyökereket, miközben a lelkünk mélységeiben életünk létigéjéig jutunk, ahol a vagyokon keresztül a Vagyokot találhatjuk meg.

Folyamatosan keressük magunkat, közben összetévesztjük magunkat szerepeinkkel. De ez szerepekkel teremtjük meg az ismerős és otthonos kereteket magunknak a világban. Viszont minden szerep, minden álarc, a nevünk, a hivatásunk-munkahelyünk, a politikai állásfoglalásunk, a gazdasági helyzetünk, családi állapotunk, vallásunk és nemzetiségünk mögött emberek vagyunk, és emberként mindenekelőtt a nagybetűs Vagyok tükröződései, a Gondviselő egyedi és megismételhetetlen gyermekei, külön-külön mindannyian.

Mózeshez hasonlóan pedig mindannyiunkat az egy örök Vagyok küld, hogy keressük és találjuk meg a helyünket a világban és így érezzük meg, hogy létünk az életben gyökerezik, amelyre Istenünk hívott el. Nagy vonalakban szerintem ezt jelenti embernek lenni, felismerni a létünkben gyökerező Életet, emberi vagyokunkban az isteni akaratot, az isteni létigét. És ez nem meghatározás, hanem áhítatból fakadó vélemény, érzés, amely az embert – aki „ilyen” – csak további kérdések felvetésére és más válaszok keresésére ösztönzi.

Mi, emberek ennek a Vagyoknak vagyunk képmásai, tükröződései a világban a saját életünkkel.

Megújulásban

MÁRTON EDIT

Hajlandók vagyunk-e igent mondani Jézus hívására?

Amikor továbbment, meglátta Lévit, Alfeus fiát, aki a vámszedőhelyen ült, és így szólt hozzá: Kövess engem! Az pedig felkelt, és követte őt. És történt, hogy mikor Lévi házában az asztalnál ült, sok vámszedő és bűnös is odatelepedett Jézus és a tanítványai mellé, mivel sokan voltak, és követték őt. Amint a farizeusok közül való írástudók látták, hogy bűnösökkel és vámszedőkkel eszik együtt, így szóltak a tanítványainak: Miért eszik együtt a vámszedőkkel és bűnösökkel? Amikor Jézus ezt meghallotta, így szólt hozzájuk: Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek; nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket. János tanítványai és a farizeusok tartották a bőjtöt. Odamentek Jézushoz, és megkérdezték tőle: Miért böjtölnek János tanítványai és a farizeusok tanítványai, a te tanítványaid pedig miért nem böjtölnek? Jézus ezt mondta nekik: Vajon böjtölhet-e a násznép, amíg velük van a vőlegény? Addig, amíg velük van a vőlegény, nem böjtölhetnek. De jönnek majd napok, amikor elvétetik tőlük a vőlegény, és akkor azon a napon böjtölni fognak. Senki sem varr foltot új posztóból régi ruhára, mert a toldás tovább szakítja, az új a régit, és még nagyobb lesz a szakadás. És senki sem tölt újbort régi tömlőbe, mert szétrepeszti a bor a tömlőt, és tönkremegy a bor is, a tömlő is; hanem az újbor új tömlőbe való. (Mk 2,14–22)

Lévi vámszedő volt. A Római Birodalomban a vámszedőkre úgy tekintettek, mint az idegen, elnyomó hatalom megbízottjaiként dolgozókra,

és mert hírllett róluk, hogy gátlástalanul csálnak, nem voltak közkedveltek a zsidóság körében. Nem csak sztereotípiát volt ez. A rómaiak nem közvetlenül szedték be az adókat, hanem adószedőket bíztak meg ezzel. Ezek az adószedők felelősek voltak azért, hogy a szerződésben rögzített összeget beszolgáltassák a kincstárba, de bármi, amit ezen felül szedtek be, az már az ő hasznukra volt, így sokan visszaéltek a helyzetükkel. Ezért is váltak ők ellenszenvesekké a zsidó nép körében, hiszen gyakran saját honfitársaik kárára gazdagodtak meg, saját honfitársaik nyakán élőködtek.

Egy nap Jézus megszólítja az evangéliumbeli vámszedőt, hogy legyen a tanítványa. Lévi, aki nem volt makulátlan életű, örömeiben, hogy Jézus őt méltónak találta a tanítványságra, nagy lakomát rendez. Ezzel fejezte ki boldogságát. Ma kevés az ilyen derű, az ilyen lakoma. Pedig ma is szólítja Jézus a vámszedőket, a pénz után rohánokat, a hatalomra éhezőket, de örömeinket megtartjuk magunknak, nem beszélünk róla, nem hívunk meg senkit asztalunkhoz, elmarad a vendégség. Pedig igazi örömet életünkbe az hozna, ha minden nap Jézus lenne a házunk vendége.

Lévi elhívása nem tetszik sokaknak. Bármilyen elfogadó, megbocsátó, szerető Istenről is tanított Jézus, a régi vágású istenfélőknek ez már túl sok volt. Törvénytisztelők voltak, de azt már nem bírták elfogadni, hogy lehet a bűnösökkel ilyen újszerűen, ilyen szeretettel, ilyen elfogadással bánni. Erre mondja Jézus, hogy az új tanítást csak az tudja befogadni, aki maga is teljesen megújul.

Lévi, aki vámszedőként halmozta asztalán az ezüstöket, tán érezte, hogy ezzel párhuzamosan tornyosodik benne a rossz lelkiismeret és a bűn. Jézus első hívására feláll ettől az asztaltól, és szakít addigi életével. Mi nem is annyira anyagi javainktól kellene megválnunk, bár akadnak ma is olyanok, akik vámszedőkként másoktól gyűjtötenek – sokkal inkább a rossz érzéseinktől, a keserűségtől és az önmagunkkal való meghasonlástól kellene elszakadnunk, ahogy Lévi is egy

határozott mozdulattal elhagyta addigi életét. Miért ragaszkodunk a múlthoz, miért nem vágyunk az igazi ünnepi örömeire?

Az egész egy egyszerű kérdésre vezethető vissza: hajlandók vagyunk-e igent mondani Jézus hívására? Jézus ma is közelít, ma is szólongat. Rámutat asztalunkra, ami teli van értékkel, mint a Lévié – mégis boldogtalanná tesz... Mi az, amit el kellene engednünk az életünkben, hogy szabadok és boldogok lehessünk? Az ember ráteszi kezét az ezüstökre, s közben nem veszi észre, hogy az ezüstök is „rátették kezüket” az ő életére... Az ember szerezni akar, ám amit szerzett, fogollyá teszi őt!

Két hasonlatot használ itt Jézus tanításai megértésére. Azt mondja, nem lehet új ruhából kiszakítani egy darabot, hogy a régi ruhát foltozzuk vele. Ezzel arra utal, hogy nem elég csak egy-egy részt megjavítani az életünkben, ha valódi megújulásra vágyunk. A foltozgatás nem vezet eredményre, sőt, kárt okoz, mert az új ruha megcsonkul, és a régi szövetbe sem fog jól illeszkedni az újból származó folt. A lelki értelemben vett foltozgatás azt jelenti, hogy csak kis részletekben akarunk javítani magunkon, anélkül, hogy teljesen megújulnánk. Azt kérdezi tőlünk most Jézus: csak foltozgatni akarjuk az életünket, vagy igazán és egészen újat akarunk? Emlékszem, régebb nagyanyáink a kiégett vil-

lanykörtére húzva stoppolták meg a kilyukadt zoknikat, ruhákat, újat varázsolva belőlük.

A tömlők hasonlata arra mutat rá, hogy abban a korban állatbőrökből készítettek tömlőket, amelyekben olajat, vizet vagy bort tároltak. Az új borhoz mindig új tömlőt kellett használni, mert a régi, elöregedett tömlők nem bírták volna ki az új bor erjedésével járó nyomást. Pontosan tudták, hogy az új borhoz nem használhatnak elöregedett, repedezett falú tömlőt, mert az nem tudna ellenállni az új borban dolgozó erőknek. Régi tömlőben elfolyik a bor, és a tömlő is tönkremegy. Ezért mondja Jézus: „Az új bort új tömlőbe töltik, és akkor mindkettő megmarad.”

Jézus most azt kérdezi tőlünk: Milyen tömlők vagyunk? Tudjuk-e igazán befogadni és megtartani mindazt, amit ő adott nekünk? Tudunk-e a továbbadóivá lenni az ő tanításainak? Tudunk-e az ő követéivé lenni? Nem az számít, hogy hányadik évünket tapossuk, és bőrünk mennyire ráncos, hanem egyetlen dolog: hogy mint tömlők, milyenek vagyunk. Legyünk mindig nyitottak a megújulásra, ne legyünk csak foltozgatói a réginek, ne legyünk elöregedett falú tömlők, hanem olyanok, akik befogadják, és továbbadják az ő ajándékait. Ámen.

Kovács Újszászy Péter

Őrződ

Apró Ikarosz,
karjaimban őrzöm lázas tested.
Ébredj fel egy percre!
Résnyire nyisd kavicsnövény szemed!
Ma éjjel szárnyukat törik a csillagok,
zuhanás közben bevilágítanak erkélyünk
ablakán.
Rád vetül a pillanatnyi fény,
zúzódásaidból galaxisok lesznek.
Szép vagy, merész herceg,
ki megsimogattad a napot.

Ébredj fel egy percre!
Nézz körül,
zavartalan az éjszaka,
sötét. A betonon
törött szárnyú csillagok.

(Kovács Újszászy Péter 1996-ban született Kolozsváron. Költő, irodalomkritikus. Első, *A csuszadás gótikája* című verseskötete 2021-ben jelent meg az Előretolt Helyőrség Íróakadémia gondozásában.)

„Én is szeretném, ha mások életének lehetnék táplálója”

Szeptember elejétől egyházunk két gyakorló segédlelkésszel gazdagodott Lőrinczi Eszter és Nagy Norbert személyében. Lőrinczi Eszter a Zsil-völgyi Unitárius Társegyházközségben, Nagy Norbert a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközségben teljesít szolgálatot. Nagy Norbertet lelkészségről, elhívásról, tervekről Fancsali-Barothi Brigitta kérdezte.

Alig néhány hete, hogy sepsiszentgyörgyi gyakorló segédlelkésként emlegetünk téged. Mik az első benyomásaid?

Nem titok, hogy néhány hónappal ezelőtt teljesen másként képzeltem el az életemet. A legkisebb falu iránti vágyamból felfoghatatlan sebességgel rázott életre, hogy az egyik legnagyobb városi gyülekezet gyakorló segédlelkésének neveztek ki. Terveimben egy csendes és lassú munkájú helyen láttam magam, ahol gondosan folytathatom majd megkezdett akadémiai irányú tudományos munkámat. Ehelyett Sepsiszentgyörgyön dinamikus, pezsgő élet, iskolai vallásoktatás és gyakori szolgálati teendők vártak. Hálás vagyok azonban, hogy feltett vágyamat semmilyen formában nem kellett félretennem! Nemcsak erőt, hanem ösztönzést is ad, hogy most már nem az íróasztal fiókjának kell dolgozzak, hanem egy, a bibliai üzenet mélységére vágyó gyülekezetnek. A tudományos jellegű munka iránti vágyam hamar támogatásra talált, és elindítottuk a Bibliaműhely nevet viselő körünket és foglalkozásunkat, ahová hétről hétre teológiai előadással és bibliamagyarázattal kell készülnöm. Mi sem lehet áldásosabb, mint az, hogy egyházközségünk tagjainak hitélete mellett minden héten azon dolgozhatok, hogy szellemi táplálásukban is részem lehessen. Megtisztelő és hálára indít, hogy az egyházközség és annak lelkésze nyitott volt elképzeléseimre. Ez részemről is érvényes. Szeretnék azon dolgozni, hogy a gyülekezet vágyai, tervei, elképzelései valóra válhassanak.

Kanyarodjunk vissza a kezdetekhez: mi volt számodra a legfontosabb, mielőtt teológiai hallgató lettél?

Teológiai hallgatói éveimet az irodalom iránti érdeklődés előzte meg. Ennek kialakulásában különösen fontos szerepet játszott alma materem, a múzsák és erények otthona, a János Zsigmond Unitárius Kollégium, amely számtalan kulturális rendezvénynek adott otthont és támogatta írói szárnybontogatásom. Az *Atlantisz harangoz* szavalóversenyek sorsformáló erővel hatottak rám, amelyen mind szervezőként, mind résztvevőként is jelen lehettem. Hálával gondolok azokra az évekre, amelyekben a kollégium szellemisége és Solymosi Zsolt tanárom álmodozó, szünni nem tudó tenni akarása formált az életre. Valahányszor lankadni érzem eltökéltségemet, mindig a közös munkánk emlékéből táplálkozom.

A lelkészi közösségben sokan vallják, Isten hívta el őket. Meséld erről, a te életedben ez hogyan történt, mikor született meg az elhatározás, hogy a lelkészi pályát választod?

Hatodik osztályos diák voltam, amikor egy alkalommal az istentiszteletet követően sorban álltam a templomban, hogy kezet foghassak a szolgálatvégző lelkésszel. Amint tompán követtem a sor lassú előrehaladását, egyszer csak egy olyan jelenetre lettem figyelmes, amely életre rázott és örökre belém vésődött. Közvetlenül előttem egy idős anyóka lépegetett megörnyedt háttal, amikor pedig odaért a lelkészhez, két kézzel szorította meg annak kézfejét, és néhány néma pillanat után, amikor csak az arcán legördülő könnyek beszéltek, megszólalt, és annyit mondott: „Köszönöm, tiszteletes úr, ebből élek egész héten.” Ezt volt az a pillanat, amikor belém hasított a felismerés, hogy én is szeretném, ha mások életének lehetnék táplálója. Azóta vallom, hogy az élet értelme,

hogy más életének értelmet adjunk. Azóta érzek kimondhatatlan hálát, hogy Csécs Márton Lőrinc, gyülekezetünk akkori segédlelkésze nemcsak példájával, hanem a most felelevenített pillanatok által is példaképpé vált. Azóta vágyom rá, hogy bárcsak egyszer felnehetnék a példához, az elhíváshoz és az akkor megfogalmazott életcélhoz.

Mire tanítottak meg az egyetemi évek amellett, hogy a lelkészi oklevél elnyeréséhez szükséges ismereteket elsajátíthattad?

Az első, ami eszembe jut, az a bajtársiasság vagy kollegialitás. Emlékszem, az egyik tanárunk mondta egyszer, hogy ha kell, egyik tanárt a másik tanárnak elpanaszolhatjuk bármilyen módon, de társainkról sose mondjunk rosszat tanárnak: ne árulkodjunk és ne beszéljük ki a hátuk mögött azokat, akikkel együtt dolgozunk és tanulunk. Sokat gondolkodom ezen a tanácson.

Egy másik dolog, amire megtanítottak a teológiai évek, az a következetesség. Istennek hála, elsőéven számtalanszor hangsúlyozták a szüntelen önképzés fontosságát és az idő jelentőségét, és most már látni vélem, hogy a fejlődés egyik kulcsa abban volt, hogy éveken keresztül következetesen hajnalban keltünk legjobb barátommal, és a reggeli áhítat előtt két órát olvastunk. Az, hogy ő nem végezhetette el a teológiát velem egyszerre, és útjaink más irányba vittek, teológiai hallgató éveim legnagyobb fájdalma. Elvesztése megrendítette hitemet és egyházképemem, és nagyon nehéz nélküle folytatni.

Sokan a legszebb hivatásnak tartják a lelkészséget, neked mi a szép benne?

Hiszek benne, hogy a szavaknak súlya, az írásnak hatalma, az embernek ezeket használva: világteremtő ereje van. Számomra az a legszebb, ahogy szavaink, írásaink által hirdethetjük, hogy az ember valóban képes saját és egymás világának megteremtésére. Gyakran beszélünk Isten országáról. Milyen szép, ahogyan Jézus világot teremtett a nincsteleneknek, a kitzsítottaknak, a megvetetteknek azáltal, hogy Isten szeretetét hirdette és valósította meg. Szép, hogy az unitárius lelkész ennek a példának a követésén munkálkodhat, és az eredendő jószágot, a megbocsátás lehetőségét, a

szeretet radikalitását és az Isten személyes közelségét hirdetheti.

Napjainkban nem divatos a fiatalok körében a lelkészi pályát választani, miért ajánlanád mégis a pályaválasztás előtt álló fiataloknak a lelkészséget?

Arra gondolok, hogy a lelkészi pálya talán a világ legsokrétűbb tevékenységi körét foglalja magába. Ez természetesen számos nehézséget is hordoz, de gondolhatunk rá úgy is, mint kiváló lehetőségre, hogy a társadalom legkülönbefélebb közegeiben is jelen lehessünk. Egy másik jellemzője a lelkészi létnek, hogy egy sajátos életforma. Sokszor halljuk a kifejezést, hogy az, aki azt a munkát végzi, amit szeret,

tulajdonképpen nem is dolgozik. Gondoljunk csak bele, hogy ha valakinek a lelkeszség az életformájává válik, akkor az, aki lelkesz, tulajdonképpen az életét éli. E két szempontoz tartozik, hogy a sokrétű oldalának köszönhetően a lelkeszségben mind megtalálhatjuk azt a részt, amely személyiségünkkel leginkább harmóniában áll, és pályánkat egy bizonyos értelemben a magunk képére formálhatjuk. Végezetül, azt is megemlíteném, hogy véleményem szerint a lelkeszségre van ma a legnagyobb szükség. Amíg az utolsó embernek szüksége van lelkeszre, addig munkánknak értelme van.

Mit tartasz a legnagyobb kihívásnak napjainkban a lelkeszségben?

Mindig is áldott teherként tekintettem a lelkeszi mivoltra. Ezt nagyon meg kell becsülnünk és alázasosan élhetünk csak vele. Ebben látom a lelkeszség és tágabb értelemben az egyházak legnagyobb kihívását is a jelenben. Nem újkeletű felismerés, hogy az emberek hite megrendült a lelkeszokban és az egyházban. A megszámlálhatatlan ok végtelen összefüggésének egyik, ha nem a legnagyobb tényezője szerintem mégiscsak az, hogy nem képviseltük megfelelően azt az életformát, amelyre elhívást kaptunk. Ezért is gondolom úgy, hogy a ma lelkeszének legnagyobb kihívása olyan hiteles példát állítani, amely őszintén jeleníti meg Isten szeretetének jelenvalóságát. Rajtunk áll.

Hol látod magad tíz év múlva?

Hiszek benne, hogy a váratlan fordulatok mellett a pontos tervezés és következetes munka hangsúlyosabban formálja egy ember életének alakulását. Teológiai hallgatói éveim és az ifjúsági egyletben végzett munkám során végig arra kerestem a választ, hogy lelkeszként hogyan tölthetünk be közművelői és tudományismertető szerepet. Ebből következik az, hogy 10 év múlva szeretnék olyan teológiai tudással rendelkezni, amely által alkalmassá válhatnék a tanításra. A lelkeszképzésben végzett teológiai oktatás mellett fontosnak tartom, hogy válásunk hitelveit nemzetközileg is képviselni tudjuk, hogy minél több ember megismerhesse azt a csodálatos eszmét, aminek mi áldott követői lehetünk. Mindezek tágabb összefoglaló-

jaként egy olyan szerepet szeretnék betölteni egyházunk életében, amely a kultúráért, a tudományért, a nevelésért felel. Nagy álmom, hogy egy napon folyóiratot szerkesszek és tudományos mozgalmat indítsak el. Ezt részletesebben is kifejtem e lapszám ifjúsági rovatában megjelent írásomban.

Melyik az a bibliai idézet, amely meghatározza a lelkeszséged?

Az alábbi bibliai vers még lelkeszi utam előtt szólított meg, ugyanabban az évben, amikor elhívásom történt, ahogy a teológiai évek alatt egyre jobban körvonalazódni látszott egyházon belüli elhívásom, úgy egyre inkább erőteljesebb lett a vers ars theologicaként való értelmezése. Az 5Móz 32,2-ben a Károli Gáspár szerinti fordításban az alábbiakat olvashatjuk:

*Csepegjen tanításom,
mint eső; hulljon mint
harmat a beszédem; mint
langyos zápor a gyenge
füre, s mint permetezés a
pázsitra!*

Ez a bibliai vers volt teológiai hallgatóként az első és utolsó reggeli áhítatom bibliai alapja, ez lett első segédlelkeszi szolgálatom alap gondolata, és bízom benne, hogy ez lesz még számtalan jelentős alkalom alapja pályám alakulása során. A vers arról szól, hogy a történelem önmagában rossz tanító lehet, de az Isten szeretete által értelmezett történelem termékeny forrása a valódi tanulásnak. Ha a teljes bibliai részt szeretnénk összefoglalni, ahonnan a kiragadott vers származik, akkor azt így tehetnénk meg: Az egy, örök Istent hirdetem. Hálás vagyok Istennek, hogy e versen keresztül szólított meg és adott erőt hivatásom megtalálására. Remélem, méltóképpen tudom hirdetni őt.

A Zsil völgyének unitáriusainál

Ahogy a petrozsényi unitáriusok, úgy a lupényiek is sok hányódtatást éltek meg.

ANDORKÓ JÚLIA ESZTER

Egyházunk főhatósági alkalmazottai hagyományosan évente egyszer összegyűlnek, hogy kiértékeljék az ügyosztályok munkáját, hogy a munkavégzés hatékonyságának jobbításáról gondolkodjanak, és hogy kikapcsolódjanak – természetesen egyházi módon. Az idei alkalommal a munkaközösség – összekötve a kellemest a hasznossal – meglátogatta a dévai, a petrozsényi és a lupényi gyülekezeteket.

Jómagam havilapunk szerkesztőjeként vehetem részt ezen az alkalmon, amelynek – be kell vallanom – a mai napig hatása alatt vagyok. Azok közé tartozom, akik még soha nem jártak a Zsil-völgyi Unitárius Társegyházközségben, így izgatottan vártam, hogy autóbuszunk a hegyek

között útját a folyóvölgyben elterülő városok felé vegye.

Először a petrozsényi unitáriusokat látogattuk meg. Ahogy feltárultak a nagyszerű hegyormok között a mára már pusztuló ipari táj, a felhagyott, omló-rozsdázó nehézipari létesítmények, majd a városka szocreál ízlést levetkőzni nem tudó lakónegyedei, egyszerre nagyon valóságossá vált azoknak az unitáriusoknak az útja, akik a 19. század óta ide vándoroltak megélhetést keresve. Az ő kezük munkája is hozzájárult ahhoz, hogy Petrozsény gyors ütemben fejlődhetett. Egykor is, ma is kisebbség voltak a városban, de Isten különös kegyelméből egykor is, ma is élnek, élni akarnak.

Autóbuszunk egy szürke, a tömbházak árnyékába megbúvó, de hívogató, nyeregtoronyos templom előtt állt meg. Az 1924–28 között épült templomot övező fák védelmezően veszik körbe a hajlékot, és teret teremtenek köré. Mintegy távolságot, átmenetet képeznek a környező tömbháznegyedi táj felé... Azon gondolkodtam, vajon mennyire vesz tudomást a város a kis unitárius közösségről. László Bernadett tiszteletes aszszony és a gyülekezeti tagok nagy szeretettel fogadtak. Tőlük hallottam, hogy valami huligánok végigrabolták a petrozsényi unitárius templom közelében levő templomokat, de szerencsére az unitárius templomról megfélemedtek. Igaz, az unitáriusban sok örömmük nem telhetett volna, hiszen a perselyben nem sok garas húzódik

Petrozsény

Lupény | Molnár Lehel fotói

meg, más értékes kegyeszer pedig nem volt, nincs a templomban. A tolvajoknak nem lett volna érték a papi pad hímzett terítőjének üzenete: „Vigyázzatok és imádkozzatok” (Mt 26,41), sem a saját kertben termesztett rózsák színes csokra az úrasztalán, a kézzel hímzett énekeskönyv-borítók az egyszerű padokon. És nem lehetett érték a gyülekezeti tagok szemében ragyogó szeretet, a vendégszerető melegség, az öröm, hogy egyházunk püspöke és a főhatóság munkatársai ellátogattak hozzájuk.

Elmondunk egy imát abban a templomban, ahol a Nyitrai lelkészházaspár is szolgált egykor, majd útra keltünk Lupény felé. Petrozsényi házigazdáink ígérték, hogy hamarosan újra találkozunk a társegyházközség közösségi termében. Rövid autóbuszozásunkon a környező zöld erdőbe burkolódzó hegyek kísérték, és természetesen az ipari táj. A lupényiek temploma egyike a legnehezebben megközelíthető unitárius templomoknak, meg vagyok győződve. A meredeken felkaptató utcákról egyszer csak elfogy az aszfalt, a kavicsos út aztán egy, ha lehet, még meredekebb lépcsőbe torkollik. Ahogy felfelé fújtatunk a lépcsőkön, feltárult a városka, a felhőkbe csavarodott erdős hegykoszorú, a bányásztelepülésekre jellemző kertes bányászlakások sora. És fenn, a domb tetején meghúzódva csendesen várt ránk a fehér falú templom. Minden elismerésem a lupényi templomlátogatóké, akiket sem rossz idő, sem előrehaladott kor nem tud abban megakadályozni, hogy vasárnapról vasárnapra megmásszák a meredek dombot az Isten ígéjével való élésért. Amiközben melegszívű gondnokuk betessékelt a templom kis kertjéből a templomi térbe, arra gondoltam, talán pont a nehéz

megközelíthetőség is teszi, hogy igazán méltó környezete van e templomnak, lélekben is alaposabban felkészül az istentiszteletre az, aki megmássza a dombot, miközben a harangszóra figyelve szaporázza vagy nyújtja lépteit, és belépés előtt még egy gyönyörködő pillantást vehet a panorámára.

A lupényi unitárius gyülekezet is a településen folyó szénbányászatért idevándorló munkakeresőkből alakult meg. 1920-ban önállósult az egyházközség, hozzá tartozik még Vulkán unitáriusainak maroknyi közössége is. Ahogyan a petrozsényi unitáriusok, úgy a lupényiek is sok hányódtatást éltek meg. Elvették épületeiket (templomot, paplakot, közösségi termet) több rendben is. Jelenlegi ódon illatú templomukat a pünkösdi egyháztól vásárolták meg 1994-ben. Ezt talán nem fogja kisajátítani a város, és a bezuhanó felhagyott tárnák sem teszik már tönkre... A fehér falú templomocska 1977-ben épült, így majd fél évszázad imádságai tették otthonossá érkezésünkre. A templomismertető és a közös imádság után a gyülekezeti tagok kíséretében levonultunk a lelkészi lakásra. Az egykori bányavállalati irodaépület, majd rendőrőrs tágas termei két emelet magasságában vártak minket. Megtekintettük az itt berendezett népművészeti szobát, amely az ideszakadt székelyek adományából létesült Márton Edit lelkészsége alatt.

Az igazi erdélyi vendégszeretet, amellyel fogadtak a hívek, a szíverősítőtől megoldódó nyelvek hangzavarában, a mennyei ételek illatában éreztem, itt, a szórványban, ahol alig százan-százan vannak Petrozsényben, illetve Lupényben az unitáriusok, olyan összetartás, olyan kitartás él a szívekben, amelyet szolgálni, támogatni, megtapasztalni megtiszteltetés. Ezek az unitáriusok tisztában vannak kisebbségi helyzetükkel, nem felejtik a történelem mostohaságát, mégis: szívükben bizalom, reménység van, és tudják, hogy az Isten nem véletlenül helyezte őket éppen ide.

Én pedig csodálom őket. Azt a példaértékű hitet, amellyel el tudják fogadni sorsukat. Amellyel nem zúgolódnak, hanem élnek mindennapjaikat, részt vesznek az ökumenikus rendezvényeken, számontartják egymást, támogatják egyházukat erejükhöz, tehetségükhöz mérten, és dicsérik az Istent.

Kenyérsütés Homoródalmáson

NAGY LÁSZLÓ

A semmihez nem hasonlítható frisskenyér-illat megtöltötte a nyári konyhát.

A kenyérsütés minden család számára ünnep volt, és hiszem, az ma is. A kenyér minden időben az életet jelentette, és ezért talán semmit sem becsültek meg jobban egy háztartásban, mint a kenyeret. Mesék, legendák, valós történetek sokasága idézi meg a kenyeret. Én ma emlékezem. E kis, harmincéves történettel emlékezem gyermekkorom egyik legemlékezetesebb szombati eseményére, emlékezem drága édesanyámra, és készülök unitárius egyházunk egyik legszebb ünnepére, az őszi hálaadásra.

A második dagasztótekenőnket Vékony János bácsi készítette a házunk előtt egy vihar után kidőlt hársfából. Felesége, Róza néni nagyapám cserépgyárában dolgozott, gyermekként nagyon sokat jártunk hozzájuk. Róza néni román anyanyelvű volt, de nagyon szépen megtanult magyarul. Úri cigányok voltak, János bácsi mindig szépen felöltözve járt, házuk rendkívül tiszta volt. 1994 nyarán, amikor meglátogattam özvegy édesanyámat, akkor szombaton is kenyeret sütött. Végignézttem a kenyérsütés nem könnyű folyamatát. A dagasztástól nemcsak egyszer kell megtörölni a gyöngyöző homlokot! Talán gyermekkoromban észre sem vettem, hogy a kenyérsütés mennyi odafigyeléssel jár, és mennyi szeretet van benne. Amikor a káposztalapás cipó kihűlt, és az asztalra került, és a semmihez nem hasonlítható frisskenyér-illat megtöltötte a nyári konyhát, akkor jegyeztem le, hogy hogyan

sütötte édesanyám évtizedeken át a kenyeret, számomra a legízletesebbet, ahogy minden gyermek számára az volt, amit édesanyja sütött és az asztalra tett.

A kenyérsütéshez használt eszközök: tekenő, székláb, penető, vonó, pityókatörő, bevetőlapát, konyhai reszelő és természetesen egy jó kemence. A mi második kemencénket az 1970-es években Baczó Vilmos kőműves rakta.

Sütés előtti este a tekenőbe előkészítik a lisztet. Egy kenyérhez négy liter kenyérliszt szükséges, finom liszttel vegyítve. Csak kenyérlisztet is lehet használni. A kovászt élesztővel összekeverik, és a tekenő egyik végébe teszik. Ezt majd reggel sós vízzel felvegyítik, és langyos vízzel dagasztanak. Almáson a Sós-kútból hozott sós vízzel sózzák az ételt is, így azzal is dagasztanak. Öt-hat kenyérhez egy ötliteres fazéknyi pityókát is főznek, amit pityókatörővel áttörnek, és hozzákeverik a tésztahoz. Amikor „megtőtt” a tekenő (megkelt a tészta), akkor begyűjtanak a kemencébe. Két tüzet kell leégetni. Amikor az első tűz leégett, akkor a vonóval a szenet a kemence fenekén egyenletesen szétterítik, majd behányják a második tűznek való fát. A fa hasogatott, kb 50-60 cm hosszú, amit e célra ilyen méretre vágnak, amikor a télire való fát géppel vagy harcsafűrészszel összevágják. A kemencébe a fát úgy rakják be, hogy könnyen meg lehessen gyújtani. Amikor a második tűz is leégett, a vonóval a szenet kihúzzák a kemence szájához. Ha a kemence feneké a vonó után szikrázik, akkor a kemence meg van hevülve (kellően forró) és kész a sütésre. A vonó általában fából készült, kapaalakú, és a szén kihúzása közben néha vízbe kell mártani, hogy ne gyúljon meg. A kemence fenekét a penetővel kiséperik. A penetőt törökbúzalapiból készítik. A törökbúzaszedés és -fosztás után a penetőnek alkalmas lapikat kiválasztották, összekötötték, és általában a kemence mellé valahová kézügyibe letették. Egy hosszabb karóra seprűszerűen felkötötték a lapikat, és ez volt a penető. Néha ezt is meg kell vizezni, mert ez még hamarabb meggyúl, mint a vonó. Amikor tiszta a kemence feneké, akkor a bevetőlapátra puliszka- vagy kenyérlisztet szór-

nak, és ráteszik a kiszaggatott kenyértésztát, amit kétszer-háromszor kézben megforgatnak-formáztak, mielőtt a lapátra rátették volna. Sokszor a gyermek azzal segített, ha fogta a bevetőlapát nyelét. Ezután a bevetőlapáttal a tésztát beteszik a kemencébe. Szépen, rendben elhelyezik a kemencébe, hogy ne érjenek össze. Nyáron káposztalapít is szoktak tenni a kenyér alá és fölé. Egy kisebb kenyeret is formáznak, a cipót. Ezek lesznek a káposztalapiban sült cipó és kenyér. A kenyeret a bevetés után egy órával meghúzogatják, megmozgatják, a cipót kivesszik. A kenyerek két órát sülnek. Amikor a gazdasszony bevet, akkor megnézi az órát, hogy tudja, mikor kell kiszedje a kenyeret. Kenyér-sütéskor lapótyát is szoktak sütni. A kenyértésztából kivesszünk egy adagot, és a konyhában a palacsintasütőben vagy érc lábokban olajban vagy zsírban a kályhán sütik meg. Mikor mind a két oldala jól megsült, kivesszük és cukrozva eszik. Nagyon szerettem gyermekként. A teknőben maradt tésztából, a vakarékából sütik a kenyérmadarat. Egy darab kenyértésztát rudacska formába sirittenek és bogot vetnek belőle, egy kicsit megformázzák, két szemet tesznek neki szénből. Ezt is beteszik a kemence szájához közel, a cipó mellé, és figyelik, hogy nehogy elégjen, mert ez hamar megsül. A megmaradt vakarékából lesz a kovász a következő sütéshez. Régebb kovászos cseréptálba tették, ma már befőttesüvegbe. Amikor jól megkel, és jön ki az üvegből, akkor visszanyomkodják, amíg megállapodik, és apró sóval lesózzák. Megtörténik, hogy a kovász megromlik, és ilyenkor a szom-

szédből kérnek, amit a következő sütéskor visszaadnak.

A kiszült kenyeret egyenként kiszedik, és általában sarlóval, egy darab fával, késsel az égett hajat leverik róla, és hogy szebb legyen, konyhai reszelővel egyenletesen megtisztítják az égett daraboktól. A kenyeret a kimosott és már megszáradt dagasztótekenőbe helyezik, és egy tiszta fehér abrosszal letakarják. Megvárják, hogy kihűljenek, és csak azután kezdik meg. A kamrában vagy egy zárt helyiségben tárolják, ahol egér vagy bogár nem férhet hozzá.

A kenyérhajat a disznóknak adták, ahogy a teknő kimosása utáni lisztes vizet is. Régen a kenyérhajtól kávészerű italt főztek.

Miután a kenyeret kiszedték, a még meleg kemencében sütötték a lepényt is. Általában tejfölös vagy szilvás lepényt. Szőkefalván ettem először szalonnás lepényt.

Tudom, hogy e történetet bárki leírhatta volna, mert hasonlókat éltek át nagyon sokan, és nagyon sok nőtestvérünk görnyedt a dagasztótekenő fölé, hogy ízes kenyeret varázsoljon a család asztalára. Áldott legyen emlékük, és Isten segítsen azokat, akik ma is ezt teszik. Isten adjon szép ünnepet és áldott gyűjtőt.

(Elmondta özv. Nagy Béláné Bencző Erzsébet 1994 nyarán Homoródalmáson.)

| Páll Adél fotója

Márkos Andrásné Imreh Sarolta, Szentivánlaborfalva

Fotoson született 1948. május 16-án, majd másfél hónapos korában Szentivánlaborfalvára került. Itt nevelkedett az anyai nagyszülők simogató, mesemondó szeretetében, a szentiváni részben.

Tanulmányait ebben az ikerfaluban kezdte. Az óvodát a „Bucs-élet”-ben, az első osztályt a valamikori római katolikus iskola épületében, a következő három évet az Apor-kúriában járta ki, végül a hatodik és hetedik évet a régi unitárius iskolában, itt fejezve be az elemi iskolai tanulmányait. Innen kilépve a nagyvilágba, Kézdivásárhelyen szerezte meg a „könyvelési technikum” oklevelét. Ezután következett az érettségi, majd a munka, a család, a nagybetűs Életiskola.

„Nem születtem unitáriusnak, a felmenőim felekezeti sokszínűsége és a tanulmányi helyzetből adódó teljes ökuménia jegyében érlelt felnőtt az élet.

Az unitárius vallást 56 évvel ezelőtt vettem fel Nagy Zoltán unitárius lelkész idejében, a régi rend szerint a férjem után, és azóta nemcsak megtanultam, de megszerettem ebben a hitben, ebben a közösségben élni, szolgálni a kicsi gyülekezetet, a kört és az egyetemes egyházat egyaránt.

Huszonöt éve vagyok az egyházközség pénztárosa, igyekszem legjobb tudásom szerint, szívvel-lélekkel végezni a közösség által rám ruházott megtisztelő feladatot.

A nőszövetségben harminc éve tevékenykedem, és szeretettel képviselem mind az egyházközséget, mind a nőszövetséget az egyházi és világi rendezvények alkalmain.

Igen, én is unitárius vagyok, és büszkén vallom és vállalom a vallási türelem és lelkiismereti szabadság ajándékát, melyet minden nap meg kell élnünk itt, a felekezeti sokszínűségben, egymást elfogadva, egymás értékeit elismerve, Isten és ember szeretetében és szolgálatában.”

| BUZOGÁNY-CSOMA ISTVÁN

A HÓNAP KÉRDÉSE

Mi az ember legfőbb hivatása?

Anyaként azt mondom, hogy az ember legfőbb hivatása a gyermek. Istenben bízó emberként pedig úgy fogalmaznék, hogy Isten országának építése a földi életben. A kettő pedig teljesen egybecseng. Hiszem, hogy szeretettel kell fordulnunk egymás felé, segítő kezet nyújtva mások számára. Elfogadni, hogy elfogadást, megértést nyerjünk, hogy ezáltal élhető világot teremtsünk magunk és gyermekeink számára.

| DEÁK RÉKA – SZÉKELYKERESZTÚR

Az ember (legfőbb) hivatása mindig igent mondani az életre, minden helyzetben, mert mindannyiunkra igent mondtak egyszer. Az élet védelme, szeretete tudatos jelenlét. Emberi hivatásunk fejleszteni önmagunkban a félelem nélküli tiszteletet Isten iránt, valamint a szolidaritás képességét embertársaink iránt.

| TÁLAS FERENC – MAROSVÁSÁRHELY

Legfőbb hivatásomnak tekintem, hogy minden nap megtaláljam az embert magamban és másokban; hogy a cicoma nélküli, csupasz lelket szeressem, és csupasz lelkemet szerethessék.

| FEKETE ORSOLYA – NAGYAJTA

Beszélgetés Miklós Noémi orgonaművésszel

Aki a zenénél csak a csendet értékeli többre

Idén Kolozsváron rendezték az unitárius, unitárius univerzalista és más felekezetű nők negyedik világtalálkozóját, amelynek keretében szeptember 6-án fellépett Miklós Noémi orgonaművész is. A Babeş–Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző és Zeneművészeti Karának adjunktusával még a belvárosi unitárius templomban adott koncert előtt beszélgetett Koncz Attila.

Különleges eseményhez különleges műsor dukál...

A koncert programját a szervezők javasolták: zeneszerzőnők műveit adom elő. Elhangoznak Clara Schumann, Fanny Mendelssohn, Nadia Boulanger, Szőnyi Erzsébet, Ethel Smyth és Florence Price darabjai. Eddig nem foglalkoztam kimondottan női komponistákkal, nekem is nagy élmény ez a repertoárfrissítés.

Jól ismeri a hangszer, amelyen játszania kell?

Elég komoly „közös múltam” van az unitárius templom orgonájával. Amikor ugyanis elkezdtem a zeneakadémián tanulni, az akkori belvárosi lelkész, Bálint Benczédi Ferenc fölkérésére több koncertet adtam rajta. Ráadásul az egyetem első két évében sok órát is tartottak nekem a templomban, gyakran jártam oda gyakorolni.

Amikor most újra bementem próbálni kicsit, igazi *déjà vu* érzésem volt, felrémlettek bennem pályám első nekirugaszkodásai.

A belvárosi templom orgonájának kiemelkedő szerepe van az unitárius egyházzene történetében.

Maga a hangszer egy időközben átalakított, eredetileg Metz Sámuel nevéhez fűződő orgona 1806-ból, az első, amit unitárius templomban építettek. A 20. század első felében Szeidl Ferenc igazi hangversenyorgonává bővítette, majd a következő restaurálására 2015-ig kellett várni. Sajnos azt kell mondanom, jó lenne, ha megint kézbe venné valaki, hogy régi fényé-

ben tündökölhessen, mert sokkal jobb adottságú hangszerről van szó, mint amire jelen állapotában képes. Erdélyben egyébként nagyon sok helyen ugyanez a helyzet.

Hogyan lett orgonista, miért ezt a hangszeret választotta?

Először ötödikes koromban kerültem kapcsolatba az orgonával. A Horea úti zeneiskolába jártam, és az ottani kórusal háromhetes koncertturnéra mentünk Franciaországba. Volt egy lány közöttünk, aki Gounod *Ave Mariáját* énekelte, és engem tettek oda, hogy kísérem. Több fellépést templomban rendeztek, így orgonán kellett játszanom. Akkor meg se fordult a fejemben, milyen messzire vezet majd ez a találkozás, de egyáltalán nem volt ijesztő számomra a hatalmas hangszer. Senki sem világosított fel, hogy technikailag mennyire másként működik, mint az általam tanult zongora, csak annyit mondtak: billentyű van ezen is, játszd le a darabot.

A kolozsvári zenelíceumban végig kitartottam az eredeti választásom mellett. Érettségihez közeledve azonban megtudtam, hogy a zeneakadémián indítanak orgonaosztályt. A kommunizmus idején persze nem volt ilyen képzés, a 90-es évek végén nyílt rá lehetőség ismét. Vonzott a hangszer, komplexebbnek találtam hangzás szempontjából, több billentyűzetten, illetve lábbal is kell játszani, izgalmasnak éreztem – ezért váltottam.

Orgonistaként egyébként érdekes módon több a koncertezési lehetőség, mint zongoraművészként, köszönhetően a nyári és templomi

hangversenysorozatoknak Kolozsváron, Sepsiszentgyörgyön, Medgyesen, Segesváron, Nagyszebenben és Brassóban.

Van-e utánpótlás? Mennyien bontogatják szárnyaikat Kolozsváron?

Ha a számokat nézem, nem túl népes a következő nemzedék, de emögött ott van, hogy sokan rögtön külföldre mennek tanulni, pedig volna kitől tanulni itthon is, gondoljunk pél-

Ad valami többletet, ha templomban játszik?

Orgonistaként legtöbbször ott lépünk fel, hiszen nagyon kevés koncerttermi hangszer van. Az is igaz, hogy az orgona a templomban szól a legjobban, ezek a hangszerek oda lettek tervezve, úgy lettek megépítve, hogy optimális legyen számukra az akusztika.

Őszintén szólva, én akárhol koncertezem, mindig ugyanazzal az odaadással teszem, helytől

| Barabási Örs fotója

dául Erdős Amáliára vagy Erich Türkre. A fiatalok úgy érzik, a külföldi diploma többet ér, pedig mi is, akik Kolozsváron tanultunk, tényleg bárhol a világban megálljuk a helyünket.

Minőségileg persze van bennem olyan érzés, hogy bezzeg a mi időnkben, mi többet gyakoroltunk, mi jobbak voltunk... Ugyanakkor azt is észrevettem, hogy a mostani fiatalok sokkal kreatívabbak, mint mi. Bennünket annak idején az orosz iskola szerint neveltek, aminek a lényege, hogy mindent úgy csinálj, ahogyan a tanár mondja. Én viszont igyekszem minél több szabad teret hagyni a hallgatóknak, például a repertoárválasztás tekintetében. Ne csak a technikára és a stíluselemek gyakorlására való alkalmassága legyen az egyetlen szempont, hanem szeresse is a diák azt a darabot.

függetlenül – hangversenyteremben, templomban vagy szabad téren egyaránt.

Mindig az éppen ott lévő közönségre figyelek, mindegy, hogy ketten vagy kétszázan vannak, legyen ugyanaz az élmény, ez mozgat egyedül, hogy át tudjam nekik adni, amit szeretnék.

Lámpaláz ettől függetlenül persze mindig van bennem, talán nincs is olyan művész, akiben ne lenne. De megtanuljuk azt nem csupán kezelni, hanem használni – nem feltétlenül rossz, hátráltató dologról beszélünk, sőt egyenesen szükségünk van rá ahhoz, hogy felpörögjünk, és így még jobban teljesítsünk, még többet adjunk a közönségnek.

Mennyire spirituális élmény orgonán játszani? Mert zenehallgatóként sokszor érezzük úgy, mintha megemelte a belőle áradó erő...

Ha spiritualitásról van szó, számomra a csend az, ami a legtöbbet adja. Amikor odaülök az orgonához, az nekem nem a spiritualitásról szól elsősorban, hanem magáról a zenéről, a köztem és a közönség között létrejövő kapcsolatáról.

Átadni a szépet és a jót, ez van a fókuszban.

Amikor a hangszernél ülök, akkor túlságosan sok mindenre kell figyelnem, hogysem el tudjon ragadni.

Más helyzet, amikor az ember hallgatja a zenét. Az orgona olyankor engem is felemel, épp ezért választottam annak idején. Ha a hithez és a valláshoz kapcsoljuk a kérdést, akkor viszont marad a csend, annak segítségével jutok el arra a tudati szintre, amelyben meg tudom élni a mélyebb dolgokat.

A csend persze ott van a darabokban, és ott van a koncertek közben is...

Az előadás végén az a pillanatnyi szünet vagy a művön belüli pauzák szerintem nagyon meghatározóak. Egészen sajátos töltség lehet, amit nagyon nehéz szavakkal megragadni, miközben azt érezzük, hogy van ott valami, ami kifejeződésre vágyik.

Hogy miként használd a szüneteket, annak elsajátítása fontos művészi feladat. Nehéz azt a szintet elérni, amikor a csendben is éreztetni tudod a vibráló feszültséget.

Előadás közben az orgonista fejében az van, hogy valósítsa meg a szerző szándékát, ugyanakkor érvényesítse a saját elképzelését is, épüljenek fel szépen az alkotó struktúrák a darab elejétől a végéig. Valahogy úgy, mint a festőknél: munka közben ő is gondol a technikára, az alkalmazott vonásokra, az anyag tulajdonságaira. Egy ilyen monstrum mellett fokozott koncentrációra van szükség: több billentyűzetten és persze lábbal is játszol, figyelni kell a regisztrálásra, a redőnyműre – ha nem tartom kézben a hangszeret, elszállhat minden.

Igazi „multitasking”.

Gyakorolni kell nap mint nap, hogy rutinná váljanak az elsajátított sémák, az idegpályáknak ki kell alakulniuk, oda menjen a kéz, ahova akarom és szükséges. Enélkül hiába látom át a kottát. Mint a tornában: ahhoz, hogy talpra érkezzen a sportoló, előbb sok ezerszer meg kell csinálnia a gyakorlatot.

A gyakorlás tehát ebben az esetben is mindennek a sarokpontja.

Mindig kritikus vagyok magammal előadás után, olyan nincs, hogy ne lehetne valamit jobban csinálni. Ahogy haladok előre a korban, egyre jobban látom, hol és miben hibáztam, mit kéne másképp – a baj csak az, hogy öregedve egyre nehezebben tudjuk ezeket kijavítani, nincs az a rugalmasság, az a memória.

Az embernek persze tudnia kell meg is bocsátani magának, nem vagyunk robotok, s ha nem tennénk, és mindig a gyengeségeken rágódnánk, az nyilván nem vinne előre. Vannak jobb és rosszabb napok, de ez van, nincs mit tenni.

A gyakorlás mindig öröm, persze vannak közben küzdelmes pillanatok. Jó dolog új darabot tanulni, egy régit elővenni vagy akár csak úgy kottát olvasgatni. Vannak nagyon nehéz részek, ott kínlódik az ember, de aztán az is megy.

Egyébként a francia romantika, a szimfonikus orgonazene a kedvencem, azt nem lehet szerintem felülmúlni. Van, aki megkövezte érte, de akkor is ez a véleményem. Franck, Widor, Vierne művei szimfonikus gondolkodásukkal, hosszú zenei mondataikkal, dinamikájukkal, szinte folyékony dallamvonalaikkal, harmóniáikkal nagyon fülbemászóak.

Az ötödikes kislány tehát jó irányban indult el annak idején.

Lelkileg én az orgona mellett érzem jól magam. Ott önmagam lehetek, és ehhez nem kell erőlködnöm sem. Segít ugyanakkor a mindennapokban is, hogy egyszerre több dolgot tudjak csinálni. Amikor padlón vagyok, ha leülök a hangszer elé, gyorsan jobb kedvem lesz, feldob. Ezt a megnyugvást, örömet jelenti számomra az orgona – igazi énidőt.

A Székely Gazdaszervezetek Egyesületének adománya mosollyá érett

2024. szeptember 2–4. között Zeteváralján nyaralt a Gondviselés Segélyszervezet sérült fiataljaink csoportja, az őket elkísérő családtagokkal együtt.

Fiataljaink hónapok óta lázasan készültek, hogy újra együtt élvezhessék a nyárutó adta örömeiket. Már visszajáró vendégei vagyunk a *Hétvezér* panzióknak, ahol békés, rendezett környezet, fűtött medence, halakkal és kuruttyoló békákkal teli tavacska, játszótér, függőágyak vártak bennünket. A helyszín tökéletesen megfelelt színes társaságunk számára, a háziak pedig nagy sze-

rettel és elfogadással fordultak felénk. Egy kis békesziget, ahol fiataljaink és hozzátartozóik nyugodtan, magukat elengedve tölthették néhány napot.

E nyár végi feltöltődést a Székely Gazdaszervezetek Egyesületének lélekből fakadó adománya tette lehetővé számunkra, akik tavaly a sérült fiataljaink csoportját választották a *Magyarok Kenyere – 15 millió búzaszem* nevű program kedvezményezettjeinek.

Sérült fiatalokkal nehéz ottalvós tábort szervezni. Először tavaly volt lehetőségünk megélni ezt a tábort hangulatot, és akkor értettük meg igazán, hogy milyen nagy szükségünk van rá. Hálaság vagyunk, hogy idén is részesei lehettünk annak a csodának, amely az egészséges fiatalok számára természetes lehet. Azért imádkozunk és abban reménykedünk, hogy sikerüljön ezt a csodát megtartani és nyaranta újra és újra megélni, hogy együtt töltekezhessünk, erősödjünk.

Szívből jövő hálánkat fejezzük ki a segítőkész székely gazdáknak! Az egész éves kemény munkájuk nyomán learatott termés nagy örömet jelentett a sérült fiataloknak és kísérőiknek. Ugyanakkor köszönet és hála a Csigabiga Alapítványnak, amely finom ételekkel örvendeztetett meg bennünket.

Jó az Isten, aki gondot visel mindannyiunkra, nap mint nap tapasztaljuk szeretetét. Köszönet és hála, amiért minket is tenyérén hordoz!

| DEÁK RÉKA

Tizenegy kilónyi meglepetés

Egy erdővidéki fiatalember a tavaly elhatározta, hogy a malacperselyében egy év alatt összegyűlt összeggel segíteni fog valakinek, örömet és meglepetést szerez. A perselyben végül az év során bedobált egy-, öt-, tíz- és ötvenbanisokból tizenegy kiló pénzérem gyűlt össze 467 lej értékben.

Szeptember elején, az új tanév kezdetén minden szülőnek és gyermeknek a tanfelszerelések megvásárlása a legnagyobb gond. Az adományból a Gondviselés Segélyszervezet Háromszéki Fiókszervezete egy erdővidéki kislány számára megvásárolt minden olyan füzetet, rajzfelszerelést, színes ceruzát és egyéb iskolai kelléket, amely hasznos lesz a tanévben. Tizenegy kilónyi meglepetés, amely mosolyt csalt egy gyermek arcára, és megnyugvást hozott egy szülőnek, tizenegy kilónyi meglepetés, amely jó érzéssel tölti el az adakozót, és példaértékű mindannyiunk számára.

| PÁJER GYÖRGY

Az unitárius, unitárius univerzalista és más felekezetű nők IV. világtalálkozásjáról

Béke által megújulni

DIMÉNY CSILLA JÚLIA

2024. szeptember 5–8. között a Kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium adott otthont a negyedik Unitárius, unitárius univerzalista és más felekezetű nők világtalálkozásának. A több éve szőtt álom megvalósult: a háromnapos rendezvénysorozat tervei életre keltek, a sok-sok szervezési részlettevékenység a helyére került a lelkes szervezők, egyházközségi tagok és a teológusok önzetlen vállalásainak köszönhetően!

Az ünnepélyes megnyitóra a Dávid Ferenc imateremben került sor. Egyházunk részéről Sándor Krisztina főgondok, továbbá Kovács István püspök nyitották meg a rangos eseményt. A kollégium részéről Rácz Mária kolozsvári lelkész tolmácsolta Popa Márta igazgató köszöntő szavait. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Oláh Emese alpolgármester is. A Nemzetközi Nőszervezet nevében Tina Huesing elnök, Sztranyiczki Zsófia és Nagy Gizella üdvözölték a vendégeket. Az UNOSZ részéről Dimény Csilla Júlia elnök fejezte ki abbéli örömét, hogy ilyen sok országból érkeztek a vendégek: Amerikai Egyesült Államok, Anglia, Ausztrália, Brazília, Dánia, Görögország, India, Japán, Kanada, Kenya, Lengyelország képviselőit. Az esemény reggeli óráiban a résztvevők választhattak, hogy gerincjógával vagy tai chi-vel kezdik a napot. Finta Emese Erzsébet torockószentgyörgyi, illetve Szász Tünde szőkefalvi lelkészek tartották a magyar nyelvű reggeli áhítatokat. Angolul

*Szójuk együtt
a béke,
a méltóság és
a tisztelet
határokon
átívelő
gyolcsát!*

Addae Kraba és Denise Tracy (AEÁ), valamint Carol Maciel (Brazília) és Jill McAllister (AEÁ) lelkészek voltak a reggeli szolgálattevők.

Nagyon hasznos és értékes beszélgetésnek voltunk tanúi pénteken *A női vállalkozók a fenntartható jövő felé vezető úton* címmel, amelyet Sándor Krisztina moderált. Meghívottaink, Antal Hajnal (Selected Bags), Balog Enikő (Vera Green Bio Products and Zero Waste), Karácsony Noémi (Simacek Romania) és Kovács Ágnes (Handmade Kft.) beszámoltak a cégalapítás és vezetés csínjáról-bínjáról. A vállalkozó hölgyek ilyen kérdésekre fogalmazták meg válaszaikat, mint például: kinek hogyan segítsenek, hogy az emberek megtalálják önmagukat bizonyos munkaterületen vagy hogyan lehetne egy békésebb világot teremteni? A vezetői szerep folyamatos tanulást igényel, továbbá mentorprogramokat hoztak létre, és nagyon fontosnak tartják a diákok nevelését is. Rövid szünet után következett Maureen Porter (AEÁ) előadása *Szójuk együtt a béke, a méltóság és a tisztelet határokon átívelő gyolcsát!* címmel. Az előadó a türelem, a kitartás, a rugalmasság hármásának fontosságát emelte ki beszédében. A világ különböző részein – mint Uganda, Bolívia – végzett önkéntes munkájáról beszámolva, igyekezett mindig fenntartható módon idézni elő változást az adott közösségekben, ahol mindig felmérték a helyiek igényeit. A belső békét meg kell teremteni, és végre el kell fogadni azt, ami van. A belső béke azt jelenti, hogy el tudjuk fogadni a hiányosságainkat, hiszen nem kell mindenáron tökéletesnek lenni. A béke nem a konfliktusok hiányát, hanem a megfelelően kezelt konfliktust jelenti – mondta beszédében. A magyar nyelvű műhelymunkák rendjén választani lehetett *Az átváltozás művésze* (Antal Hajnal), a *Reziliencia, avagy hogyan gazdálkodjunk jól a belső erőforrásainkkal?* (Csáki Rozália), illetve *Légy te a változás – egészséges kapcsolatok építése és a nők elleni erőszak megelőzése* (László Éva), *Stresszkezelés lelki egészségünk védelmére* (Keresztesi Polixéna), *Történelmi traumák kollektív emlékezeti feldolgozása irodalmi alkotáson keresztül* (Jakabházi Réka), *Lélek és levendula*

(Moldován Szeredai Noémi) kiscsoportok közül. Továbbá kerekasztal-beszélgetésre került sor *Együtt a békéért!* címmel a Gondviselés Segélyszervezet munkatársaival.

Julie Steinbach ismét hozott ajándékot: a 2012-ből már ismert kis márványgömböt a spirálban, (a Földünk jelképét), amelyek közül mindenki kiválaszthatta a neki legszebbet.

A szombati nap fő előadását *Reziliencia egy bizonytalan világban* címmel Kádár Annamária moderálta Al Ghaoui Hesna magyarországi riporter-tudósítóval beszélgetve az életéről, munkájáról. Hesna több háborús övezetbeli élményét megosztotta a hallgatósággal, amikor kontrollvesztett helyzetekben ismerte meg valódi önmagát. A reziliencia, avagy a rugalmas alkalmazkodóképesség elengedhetetlenül fontos tulajdonság napjainkban! Kiemelte annak fontosságát, hogy önbírálat nélkül tudatosítsuk magunkban kedvezőtlen szokásainkat, amelyekből mindig érdemes tanulnunk. Számára fontos az

a fajta segítségnyújtás, amelyet a megélt tapasztalatok által tud adni embertársainak. Útravalóként felhívta a figyelmünket arra, hogy ne féltünk túl a gyermekeket. Ugyanakkor feltette az ehhez kapcsolódó nagy kérdést: képesek vagyunk-e arra, hogy engedjük őket belemenni a kockázatos helyzetekbe?

Koppándi Júlia lelkész volt az UNOSZ ünnepi szolgálattevője. Prédikációja könnyeket csalt a szemünkbe, megszólította lelkünket, amikor közismert és a saját családjából való női sorsokat jelenített meg beszédében.

A Mécseskörök meghitt beszélgetéseket eredményeztek, mind az erdélyi, mind a külföldi vendégek csoportjaiban. A nemzetközi nőtestvérek is hasonló kiscsoportos tevékenységeket folytattak. A kulturális élmény és a szórakozás sem maradt el rendezvényünkről: Miklós Noémi orgonaművész női zeneszerzők műveiből játszott orgonadarabokat, Julija Szkalszka vezetésével a Kolozsváron tartózkodó ukrán menekült nők

egy csoportja készült műsorral, szombaton este pedig Kisgyörgy Ilka énekes, előadóművész műsorát élvezhették az érdeklődők. Kétféle tombolajátékra is sor került, egyrészt a világtalálkozó résztvevőinek, másrészt az UNOSZ-konferenciára érkezőknek, más-más időpontokban. Köszönjük szépen mindenkinek a tombolatárgyakat!

A vasárnapi záró istentisztelet szónoka, Jobbágy Mária Júlia kolozsvári lelkész, Habakuk próféta könyve 2,1 alapján szólt a gyülekezethez: „Örlyemre állok, odaállok a bástyára, figyelek, várva, hogy mit szól hozzám és mit felel panaszomra.” Mindannyian, akik jelen vagyunk, egy védőhelyen állunk, védünk valamit, amely értékes számunkra – hangzott el a prédikációban. Ennek védelmében állunk ki saját közösségeink bástyára.

A lelkész egy meghatározó sort emelt ki a Queen együttes *Ki akar örökké élni?* című zeneszámából, arra vonatkozóan, hogy mi a fontos az életünkben: igyekezzünk „lecsókolni a könnyeket és átölelni az életet!”

Hiszem, hogy mindannyian gazdagodtunk egymás jelenléte, a megélt érzelmek-élmények, a meghallgatott élettapasztalatok által! Kérem, hogy építsük be az otthoni kis közösségeinkbe az itt tanultakat!

Reméljük, hogy még találkozunk valahol, valamikor, Isten áldásával!

Az ifjúság népfőiskolája

NAGY NORBERT

Újraszervezésben az ifjúsági konferencia

Közművelődési és tudományos műhely indul az Unitárius Ifjúsági Konferencia által

2024 márciusában dörgedelmes hangvételű írás jelent meg az *Unitárius Közlöny* hasábjain. Az egyházunk és ifjúságunk nevelői tevékenységének hiányosságaira rámutató, elkeseredett hangnemű sorok tükröt kívántak tartani a jelenkor számára, és felhívták a figyelmet arra, hogy egyre kevesebb hangsúly kerül a műveltségre, igényességre. A keserű hangvételű cikk azonban egy vízió megfogalmazásával zárult, mintegy útmutatóul az egyház és az ifjúság népművelői feladatvállalásával kapcsolatban. Jelen írásban ennek az álomnak a megerősödéséről és első megvalósulásairól kívánunk beszámolni.

Unitarizmus: több mint vallás

Az unitárius vallás egyik alapját jelentő hit és ráció kapcsolatára emlékezve fontos kiemelnünk, hogy egyházunk életében a vallás erkölcsi munka mellett minden időben jelentős szerepet töltött be a kulturális és tudományos nevelés. Ezzel a célkitűzéssel egyházunk, a Dávid Ferenc Egylet, majd később az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet oktatói és nevelői törekvése nemcsak a tagok, hanem a tágabb társadalom szolgálatában állt. Ennek a vállalásnak két kiemel-

kedő példája az 1928-ban először megszervezett Unitárius Ifjúsági Konferencia, valamint a Balázs Ferenc mészki lelkész által az 1930-as évek elején elindított népfőiskola. A két, párhuzamosan és megszakításokkal tevékenykedő mozgalom szellemi útja közel száz esztendő után idén összeér, és találkozásának eredménye egy ifjúsági népfőiskola elindulása.

Pontosan kilencven évvel ezelőtt, 1934-ben az *Erdélyi Fiatalok*ban jelent meg dr. Erdő János néhai unitárius püspök és teológus azon tanulmánya, melyben a népfőiskolák szükségességét és Balázs Ferenc munkáját tudományos igényességgel mutatta be. Jelen írás a megnevezett tanulmány szándékának kíván a folytatója lenni. A következőkben azokat az elveket foglaljuk össze, amelyek mentén 2024-ben az Unitárius Ifjúsági Konferencia és a népfőiskola hagyományából idén útjára indul az ifjúsági népfőiskolája.

Az Unitárius Ifjúsági Konferencia (továbbiakban UIK) olyan közművelődési és tudományos műhellyé alakul, amely a jövőre néző tevékenységét összetettebb folyamatban határozza meg, vagyis a rendezvényjellegű UIK idén mozgalommá növekedik, és tevékenysége kiszélesedik.

Az UIK mint mozgalom és műhely. Célkitűzések

A népfőiskolai hagyományokra épülő, megújult UIK hivatása kapcsolatot teremteni az ember és a tudomány, az ember és kultúra között. Az UIK-ban kicsúcsosodó egyházi, ifjúsági mozgalom célkitűzése tehát egy olyan közművelődési és tudományos műhely kialakítása, amely segít az ifjakkal világszemléletük kiszélesítésében, kritikai gondolkodásuk fejlesztésében, közéleti tájékozottságuk növelésében, általános műveltségük gyarapításában, és mindezek által pedig öntudatuk, hitük és vallásosságuk erősítésében.

Ezek gyakorlati megvalósulása úgy érhető el, hogy a tudománnyal és kultúrával hivatásosan foglalkozó szakemberek közérthető módon

nyújtanak eligazodási pontokat az ifjúság számára. Ennek érdekében az UIK egy széles körű tapasztalattal és szakmájában kiemelkedő eredményekkel rendelkező mentorhálózatot kíván kialakítani, akik a résztvevők számára bevezető jellegű, tudománynpszerűsítő előadásokat és kiscsoportos ismeretterjesztő foglalkozásokat tartanak, ugyanakkor értelmiségi modellt állítanak, amely példaként szolgálhat a résztvevőknek. A szakmai és támogatói hálózat kialakításával az UIK mozgalma szerepvállalásra, részvételiségre, felelősségtudatra és tenni akárra kívánja buzdítani a jelentkezőket.

Az UIK megújult formája

A konkrét rendezvényt online találkozók fogják megelőzni, amelyben a jelentkezők útmutatásokat kapnak annak érdekében, hogy megismerhessék a különböző tudományterületeket, majd kiválaszthassák az általuk kedvelt és követni vágyott irányvonalat. Az UIK-ot megelőző első online alkalomnak az is célja, hogy olyan módszerrel adjon át a jelentkezőknek, amely által azok elkezdhetik kutatásaikat az általuk választott témákban. A második online alkalom során rövid szerkezeti vázat kapnak a jelentkezők, amelynek segítségével össze tudják foglalni kiválasztott témáikat és elkészíthetik kutatásuk kivonatát.

Az UIK-on a jelentkezők be kell mutassák a kutatásukat összefoglaló szövegeiket, vagyis a kivonatokat. Ezeket a kezdetleges írásokat a rendezvényen szakmai segítséggel fejleszthetik tovább a résztvevők. Annak érdekében, hogy az UIK-ot a folytonosság jellemeze, és ne csupán egy egy alkalmas rendezvény legyen, a résztvevők által hozott és bemutatott munkák a rendezvényt követően egyéni mentorálásban részesülnek.

Ehhez tartozik az is, hogy hosszú távon az UIK-nak és annak közművelődési és tudományos műhelyének feltett szándéka, hogy tudománykörök, érdemi vitaestek, író-olvasó találkozók és kutatói csoportok sorozata által minél szélesebb körben és összetettebben valósíthassa meg feladatvállalását: a ifjúság nevelését.

Ennek köszönhetően a résztvevők nem csupán az általuk kiválasztott témában tudnak elmélyülni, hanem egy széles körű tudássalappal gaz-

dagodhatnak, és megvalósulhat a mozgalom tágabb célkitűzése. Ennek a széles körű és folytonosságra épülő munkának válhat összefoglaló és bemutató helyévé az UIK folyóirata.

Publikációs lehetőség az UIK folyóiratában

Az UIK szócsöveként működő tudományos jellegű folyóirat egyaránt biztosít lehetőséget a meghívott szakmai mentorok és előadók tudományismertető írásainak közlésére, valamint a résztvevő fiatalok írásainak publikálásához. A folyóirat által az UIK teret biztosít az ifjaknak, hogy kutatásaikat megjelentve mutathassák be, és hozzájárul, hogy megszülethessen sokak első publikációja. Ezzel a folyamattal a résztvevők kutatói munkájának és az oktatók nevelésbe és tanításba fektetnek idejének látható eredménye születhet, ugyanakkor a folyóirat többekhez juthat el.

Az UIK jövője

Dr. Erdő János néhai püspök és teológus fentebb említett tanulmányában arról ír, hogy a népfőiskolák által meg lehet teremteni a művelt, kiegyensúlyozott embert, am-i sorsdöntő fontosságú jövőnk szempontjából. Ez a gondolat ma is élő és revelatív erővel bír. Ehhez azonban figyelembe kell vennünk azokat a szempontokat, amelyeket Erdő a következőképpen foglalt össze: „A népfőiskola jövőjét nem a hivatalos, hanem a magán kezdeményezéssel biztosítja. A népfőiskolához cselekvési szabadság és kitartó próféta lelkű emberek szükségesek. [...] Lehet, hogy túl ideálisnak, vagy épen utópiának gondolják sokan majd. Igaz, hogy lelkes és magyar „utópiákért” harcolni tudó, akaró embereket igényel. De próbáljuk meg és akarjuk, hogy sikerüljön – én hiszem, hogy az eredmény nem fog elmaradni.”

Erdő Jánossal vallva, én is hiszem, hogy a most bemutatott ifjúsági népfőiskola, az Unitárius Ifjúsági Konferencia mint közművelődési és tudományos műhely, valamint annak folyóirata mögé egyre több próféta-lelkű ember csatlakozik, és népünk, egyházunk és ifjúsági együletünk számára maradandót alkotunk. Hiszem, hogy a megújult UIK felkarol és megtart!

Kik azok az unitáriusok?

BÁLINT RÓBERT ZOLTÁN
KISS DÉNES

A kérdésselvetés nyomán akár az a gondolat is megfogalmazódhat az olvasóban, hogy teológiai vonatkozású meghatározások vagy valláserkölcsi megfontolások mentén kívánjuk leírni az unitáriusokat, egyszersmind megkísérelve azonosítani az ideális unitárius ember ismérveit. Jelen írás célja azonban sokkal prózaibb. A 2021. évi népszámlálási adatok alapján próbálunk képet rajzolni a Romániában élő unitárius népesség főbb ismérveiről. A több részben megjelenő cikkünk az unitáriusok száma, etnikai összetétele, területi és településtípus szerinti elrendeződése, korfája és iskolai végzettsége alapján mutatja be közösségünket.

Hányan vagyunk?

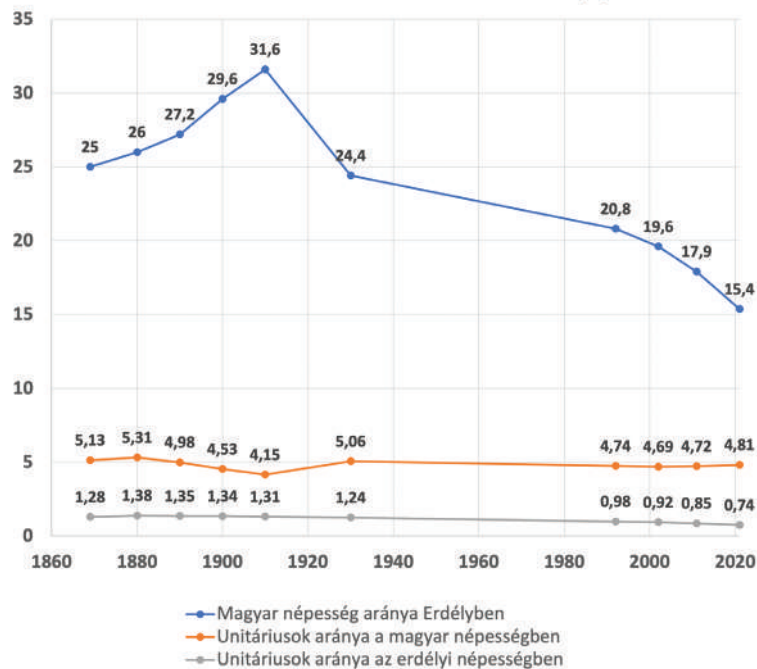
A 2021-es romániai népszámlálás adatai szerint 47 992 személy vallotta magát unitáriusnak. Azonban a népszámlálás módszertani sajátosságai miatt (a teljes megszámlolt populációba kb. 1 millió személy adatait hivatali nyilvántartásokból emelték be, ezen személyek etnikai és vallási hovatartozása ismeretlen, illetve a népszámlálási kérdőívet online kitöltők körében megközelítőleg 1,5 millió személy nem jelölte meg az etnikai és felekezeti hovatartozását) nem minden megszámlált személy felekezeti hovatartozása ismert. 2,65 millió személy esetében

hiányzik az információ a vallási hovatartozásról. Ez azt jelenti, hogy a népesség mindössze 86%-áról állnak rendelkezésre pontos adatok a felekezeti kötődést illetően.

Az az egyes felekezetek tagságának tényleges száma a teljes populáción belül nagyobb a népszámlálási adatokban megjelenőknél. Az unitárius népesség esetében is a valós szám (a teljes népességre irányított különböző becslések alapján) valószínűleg 54 000 körül lehet.

Az erdélyi unitáriusok lélekszámának alakulása szorosan összefügg Erdély teljes népességének változásával, és még szorosabban az erdélyi magyarság mindenkori lélekszámával. A jelenkori Erdély területén élő népesség lélekszámáról viszonylag pontos adatok a 19. század második felétől állnak rendelkezésünkre. Ezt a másfél évszázados időszakot a népesedési folyamatok

Az erdélyi magyarok és az erdélyi unitáriusok lélekszámának változása 1869–2021 között (%)

Az unitárius népesség időbeni változása 1869–2021 között

1869 – 53 996	1890 – 59 684	1910 – 68 706	1992 – 76 708	2011 – 57 686
1880 – 55 386	1900 – 64 954	1930 – 69 257	2002 – 66 904	2021 – 47 992

alaján két szakaszra bonthatjuk. Első kétharmada alatt Erdély népessége egy erőteljes növekedésen ment át (kivételt a két világháború időszakára képezett), majd az 1980-as évektől kezdődően, főként az utolsó három évtizedben jelentősen csökkenni kezdett.

1869-ben 53 996 unitáriust számoltak össze. Ez a korabeli Erdély népességének 1,28 százalékát tette ki, az erdélyi magyaroknak pedig 5,13 százalékát. Az ezt követő évtizedben, miközben a teljes népesség és azon belül a magyarok száma is csökkent, az unitáriusok száma enyhén nőtt – e növekedés következtében részarányuk 1880-ban a legnagyobb, a magyarok körében elérve az 5,31 százalékot, a teljes lakosságon belül az 1,38 százalékot. Ezt követően a teljes népességen belüli arányuk mindmáig folyamatosan csökkent, ám a csökkenő arány mögött az unitáriusok lélekszáma az általános népesedési folyamatoknak megfelelően az 1980-as évek közepéig jelentősen növekedett.

A rendszerváltás után tartott népszámlálás alkalmával (1992) 75 938 unitáriust számoltak össze. Az ezt követő évtizedben (2002) ez a szám 66 446-ra, 2011-ben 57 485-re, majd 2021-re 47 992-re csökkent. E lélekszámcsökkenés nagynak tűnhet, ám ha az erdélyi magyarok számában bekövetkezett változáshoz viszonyítjuk, azt látjuk, hogy a rendszerváltást követően az erdélyi unitáriusok aránya majdnem változatlan, az 1992-es 4,74 százalékhoz képest 2011-ben 4,72 százalék, 2021-ben a magukat unitáriusként besorolókat a magyar népesség 4,81%-át képezik. E három évtized alatt az unitáriusok aránya (miközben az össznépességen belül csökkent) gyakorlatilag állandó maradt az erdélyi magyar népességen belül.

Végül megjegyezzük, hogy a népszámlálási adatokban megjelenő vagy azok alapján becsült unitárius népességszám nagyobb, mint az egyházi nyilvántartásokban szereplők lélekszáma. A 2021. évi lelkészi jelentés alapján az egyház erdélyi gyülekezeteiben 43 641 unitáriust jegyeztek. Ez a különbség annak is köszönhető, hogy nem mindenki, aki unitáriusként azonosítja magát a népszámlálás során, vesz részt a vallási életben vagy tagja valamely gyülekezeteknek.

Összességében elmondható, hogy az unitárius közösség kis, de jelentős csoportot alkot Erdély-

ben, és bár az évtizedek során lélekszámuk csökkent, történelmileg és kulturálisan továbbra is meghatározó részei a régióknak.

Milyen nemzetiségűek az unitáriusok?

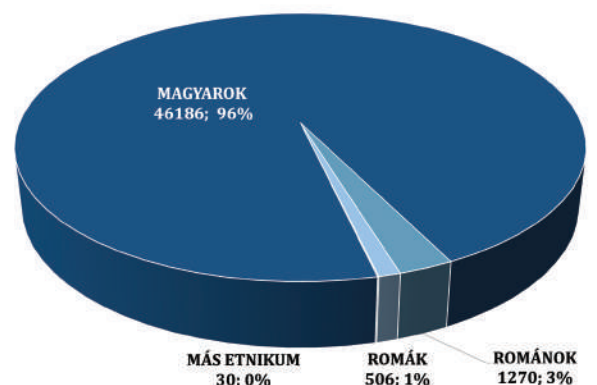
Az unitárius egyház Romániában a harmadik legnagyobb magyar közösséget tömöríti, a római katolikus és a református egyház után. A 2021-es népszámlálási adatok szerint 46 186 unitárius vallotta magát magyarnak (azonban, ahogy már említettük, a valós szám ennél magasabb is lehet, akár az 52 ezret is elérheti). Ez azt jelenti, hogy az unitárius közösség 96,2%-a magyar nemzetiségű, vagyis bátran mondhatjuk, hogy az unitárius a „legmagyarabb” felekezet Romániában.

A kisszámú román unitárius közösség ismert lélekszáma 1269, becsült száma akár másfél ezerhez is közelíthet. A román népesség számában és arányában is növekedés érhető tetten a korábbi népszámlálás óta, 1044-ről 1269-re, 1,8%-ról 2,6%-ra.

A roma népesség az unitáriusok 1,1%-át teszi ki. A népszámlálási adatok szerint 506-an vallották magukat romának. Ez esetben csökkenő tendenciának lehetünk a tanúi, melynek hátterében több ok húzódik, melyre e helyen nem térünk ki. A más etnikumúak száma és aránya elenyésző részét képezi az unitárius populációnak.

Elmondható, hogy az unitárius közösség leginkább magyar identitású, ám sokszínűségét kisebb nemzetiségi csoportok jelenléte erősíti.

Az unitárius népesség etnikai összetétele (2021)

Egyházunk hírei

Újra megszervezték a Via Unitariana Gyaloglótábort

mákról beszélgettek, amelyekben felekezeti hovatartozásuktól függetlenül kapcsolódni tudtak: a lelkésznői mivolt szakmai és személyes kihí-

A tábor lényegében zarándoklat, amelynek keretében egy héten át a Székelyföld gyalogösvényein, legelőin, patakmedrein és kisebb-nagyobb vidéki településein áthaladva valósul meg a fizikai megterhelés, lelki élmény és vallási-honismereti ismeretszerzés egyensúlya. A 28 fős csapat augusztus 19–24. között 14 települést érintve 138 km-t gyalogolt. Köszönet Székelyudvarhely 1. számú egyházközsége, Abásfalva, Vargyas, Alsórákos, Oklánd és Székelyderzs lelkészeinek és gyülekezeteinek, akik a hosszú úton vendégszeretettel és szálláshellyel fogadták a fáradt zarándokokat.

A romániai evangélikus lelkésznők felszentelésének 30. évfordulója

Wege entstehen im gehen: Az utak akkor jelennek meg, ha haladunk rajtuk. Ezen jelmondat alatt ünnepelték Szebenben a romániai evangélikus lelkésznők felszentelésének 30. évfordulóját augusztus 26–27. napjain. A jeles eseményen a Magyar Unitárius Egyházat hét unitárius női lelkész képviselte. A találkozó első napján a jelenlévők kiscsoportokba rendeződve olyan té-

vásai, a hatékony és gyümölcsöző gyülekezeti munka lehetőségei.

Az esemény második napján a résztvevők evangélikus istentiszteletre gyűltek össze, ahol négy evangélikus női lelkész meghatározó őszinteséggel vallott vállalt hivatásáról.

Az eseményről Finta Emese Erzsébet unitárius lelkész gondolatait olvashatják:

Igazi megtiszteltetés volt a jelen lévő lelkésznőkkel együtt lenni, ismerkedni, beszélgetni, életútjaikat, szolgálatuk lelki hullámverését hallgatni, közösen imádkozni, énekelni – lelkésznőkkel, akik németül, angolul, románul és magyarul beszélnek.

Szeretettel fogadtak bennünket. Tekintetünk találkozásában éreztük, mi is és ők is, azt az erős összekötő kapcsolatot, amely érkezésünk első pillanatától megnyilvánult: hogy egyek vagyunk és összetartozunk. Bár másként imádkozunk Istenhez, más nyelven és más szertartás szerint, más a szolgálati ruhánk, a női lelkési szolgálatunk során megtapasztalt nehézségek és örömek zömében osztozunk. Felbolygató, mélyenszántó érzelmekkel tudtunk ezekben lelkileg kapcsolódni egymáshoz.

Tudjuk, milyen, amikor úgy tekintenek rád, mintha nem lennél teljes értékű lelkész. Tudjuk, milyen, amikor rejtetten azt figyelik, belebuksz-e a nehézségekbe, hogy kiderülhessen: a nők alkalmatlanok a lelkési szolgálatra. De nekünk eszünk ágában sincs meghátrálni, feladni, mert egyszerűen meg tudjuk oldani a helyzetet, képesek vagyunk rá, és belső elhívásunk a szolgálatra mindennél erősebbnek bizonyul. De tudjuk azt is, milyen érzés, amikor a gyülekezeti tagok megérik, hogy lelki bázisa vagyunk a gyülekezetnek, és számíthatnak ránk a lelki és a fizikai munkában egyaránt.

Tudjuk, milyen az, amikor az életed azonos lesz a gyülekezet életével. Amikor gyermekeink születésével meg kell találnunk a harmóniát a gyülekezeti élet és a családi élet között. Ismerős az is, hogy sokszor mennyire későn ébredünk rá arra, hogy oda kell figyelniünk magunkra nőként is, mert nemcsak lelkészek, hanem feleségek és anyák is vagyunk. Ugyanakkor tudjuk, mekkora áldás, amikor a férjünknek és a gyermekünknek természetes, hogy teljes erővel mellettünk állnak a gyülekezeti életben. Vagy mekkora áldás, amikor a kollégák vagy a közösségünk tagjai mellénk állnak, támogatnak, bátorítanak, értékelik a munkánkat, s mennyire nehéz helytállni, s megke-seredik az élet, ha ez elmarad.

Hogy érdemes volt-e küzdeni a nők palástjogáért, az egyházban való méltóságért? Hogy jó úton járunk-e? Nagyon is! S érdemes helytállni minden időben, hit-tel, bizalommal, reménységgel! A jó Isten férfiakat és nőket egyaránt fel tud hatalmazni erre a szolgálat-

ra, benne el is kísér. Az a fő, hogy mindenki megtalálja a saját útját az elhívása szerint, még akkor is, ha neki kell kitaposnia azt.

A Protestáns Egyházak Európai Közösségének kilencedik közgyűlése

Nagyszébenben került sor augusztus 27. – szeptember 2. között a sorrendben kilencedik GEKE-re (Gemeinschaft Evangelischer Kirchen in Europa), azaz a Protestáns Egyházak Európai Közösségének közgyűlésére.

Habár a Magyar Unitárius Egyház hivatalosan nem vett részt a napirendi pontok megvitatásában, mégis jelentős szerepet vállalt a közgyűlés néhány kiemelt eseményén, ahol jelenlétével erősítette egyházunk láthatóságát és kapcsolat-építési lehetőségeit.

Az augusztus 29-én megrendezett egyházak estje keretében egyházunk saját standdal jelent meg, ahol bemutatta egyházi tevékenységeit, történelmét és hagyományait. A gálaesten a bemondói feladatokat Elekes Zsolt, egyházunk nemzetközi referense látta el, népdalt énekelt Sorbán Enikő homoródalmási népdalénekes. Az est fontos részét képezte az, hogy minden részt-

vevő erdélyi tagegyház lehetőséget kapott felvázolni gondolatait az egyház jövőjére vonatkozóan. Nagy Norbert frissen végzett teológiai hallgató a Magyar Unitárius Egyház jövőképét bemutató szöveget a közönséghez. Beszéde gondosan megfogalmazott, bibliai alapértékekre hivatkozó pozitív jövőképet vázolt fel, amelyben az

egyház helyét és szerepét a változó társadalmi környezetben elemezte.

Szeptember 1-jén a közgyűlés résztvevői különböző helyi felekezetek templomában vettek részt istentiszteleteken. A Magyar Unitárius Egyház vendégei a Medgyesi Unitárius Egyházközség templomában gyűltek össze, ahol 14 nemzetközi vendéget fogadtak, köztük az Egyesült Államokból, Portugáliából, Lengyelországból, Olaszországból, Szlovákiából és Németországból érkezett képviselőket. Az istentiszteleten Elekes Zsolt nemzetközi referens prédikált magyar nyelven, amit párhuzamosan angol nyelvre fordított Nagy Norbert. Az istentisztelet meghitt légkörben zajlott, a vendégek köszöntötték a gyülekezetet, és ajándékokat adtak át. Köszönjük Fodor Tibor gondnok-énekvezér munkáját, aki a vendégek fogadásában példaértékű vendégszeretetről tett tanúbizonyságot.

Huszonöt éves a Szejkefűrdői Unitárius Találkozó

„Szüntelenül imádkoztatok, mindenért hálát adjatok.” (1Thessz 5,17–18a) A Magyar Unitárius Egyház ezzel a bibliai üzenettel hívta hálaadó istentiszteletre híveit és más felekezetű testvéreit 2024. szeptember 14-én Szejkefűrdőre.

Az ünnepség idén is Székelyudvarhelyről indult, ahol az egybesereglett hívek közösségében a székelykeresztúri Polgári Fúvószenekar 1895 és a Székelyudvarhelyi Hagyományörző Székely Huszárezred tisztelgett Orbán Balázs szobra előtt.

A helyszínen 11 órakor kezdődött az ünnepség. A lovasok Kovács István főpásztornak adták át a nemzeti lobogót, aki válaszában az egybegyűlteket köszöntötte. Az istentisztelet szolgálatvégzői idén Bartha Mária Zsuzsanna kocsordi unitárius lelkész, valamint Sánta-Boros József szentgericei énekvezér voltak. Az úrvacsorára előkészítő beszédet Fazakas-Lajos Levente, a marosi egyházkör lelkész-esperese mondta, az idén ugyanis a Marosi Egyházkör volt a találkozó soros szervezője. Ennek jegyében Jakab Emese a jobbagyfalva-nyárádszeredai társegyházközség, valamint Szakács György, a Marosvásárhely - Bolyai téri Egyházközség lelkésze az egyházkör gyülekezeteit mutatta be. Ezt követően Sándor Krisztina, a Magyar Unitárius Egyház

főgondnoka az *Unitárius Közlöny* arculatában és tartalmában megújult szeptemberi lapszámát mutatta be és ajánlotta unitárius közösségünk figyelmébe. Az együttléttel meglepetése volt az a pillanat, amikor Lőrinczi Lajos közügyigazgató, a rendezvény főszervezője és Balázs Antal fafaragómester átadta a szejkei találkozók 25 éves évfordulójának tiszteletére készült kopjafát.

Úrvacsoraoosztás után a lovasok és fúvósok kíséretében Orbán Balázs sírjához vonultak ki a jelenlévők, ahol Ölvedi Zsolt, Székelyudvarhely alpolgármestere, a csíkszeredai főkonzulátus nevében Percze László konzul, valamint Bíró Barna Botond, Hargita Megye Tanácsának alelnöke mondott köszöntőbeszédet.

Az ünnepséget énekkel és verssel tette teljesebbé Szikszai Emma és Kis Anna fiatalok, Kecskés Csaba lelkész, valamint a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium három diákánya, Nagy Nikoletta, Szombafalvi Julianna Éva és Lakatos Réka. Orbán Balázs sírjánál a magyar királyi marosvásárhelyi 9. honvéd huszárezred tagjai biztosították a díszőrséget.

A találkozó teljes ideje alatt, a Székelyudvarhelyi 1. sz. Unitárius Egyházközség önkéntesei és pedagógusai a gyermekek számára színes, tartalmas foglalkozást szerveztek. Emellett látogatható volt az Unitárius Nők Országos Szövetségének sátra, amit idén a Marosi Egyházkör nőszövetségei és az Unitarcoop Alapítvány munkatársai rendeztek be. Sipos Mónika Rebeka kórházlelkész és Sándor Szilárd székelykáli lelkész pedig a Lelki kuckóban várta a beszélgetni vágyókat.

A találkozót Hargita Megye Tanácsa támogatta.

Orgonaszentelési ünnepség Csíkszeredában

Szeptember 15-én orgonaszentelési ünnepséget tartottak a csíkszeredai unitárius templomban. Ez alkalommal ünnepi beszédet Kovács István főpásztor mondott. A szószéki szolgálat után került sor az orgona szentelésére, majd Bors László csíkszentsimoni orgonaépítő osztotta meg röviden a hangszer készítésének történetét. Ezt

követően pedig Szabó-Siklódi László Levente orgonaművész szólaltatta meg a hangszerek királynőjét.

Közös utazás – unitárius gyermektábor

Az augusztus 12–18. között megszervezett torockói unitárius gyermektáborról közöljük Finta Emese Erzsébet beszámolóját:

Az imádkozás évében tudatosan lassítani próbálunk az élet folyásán, gazdagítván imaéletünket. Ez is egy nyelv, amit tanulni kell és gyakorolni, életünk szerves részévé téve. Valamikor a mondókaként ismételt Miatyánkkal vagy a reggeli, esti, étel előtti, étel utáni imádsággal kezdődött, amit nagyszüleink vagy szüleink tanítottak. De számos imádság áll rendelkezésünkre élethelyzetünk függvényében. Ahogy hitünk egyre személyesebbé válik, jobban beletanulunk, saját szavakkal is holdogulunk. Nos, ennek a nyelvnek a tanulása, gyakorlása zajlott a Torockón megszervezett unitárius gyermektáborban augusztus derekán, ahol napközben egy hétig belaktuk a templomot és a paplak udvarát.

A tábor jelszava az utazás volt: egy tanító bácsi, két zenész, két lelkész és két unitárius gyülekezet gyerekeinek közös utazása. Jelképesen utaztunk Isten, ön-

magunk és egymás felé – az áhítatok, a barátkozás és egymásra hangolódás által. Utaztunk a szó szoros értelmében naponta a megállóink között, ahogyan követték egymást a programok: áhítat, játék, tanulás, kézműves tevékenység, ének-mozgás, asztalközösség. Ezek közül mindenki megtalálhatta a szívének kedveset. Jó volt egymás mellett ülni mezítlábasan a templom piacán, egymás kezét fogva, énekelve, saját szavakkal-rajzokkal imádkozni, régi-féltett imakönyveket lapozni, a sajátunkat és más imádkozási formákat, szokásokat kipróbálni. Jó volt játszani, festeni, alkotni, egymás véleményét, aranyköpését meghallgatni. Jó volt együtt nagyokat nevetni s minden nap végén egymással asztalközösségekben lenni.

A harmadik napon útra keltünk a buszos kirándulás alkalmával Nagyajtára. Tiszteletünket tettük Kriza János sírjánál, hiszen jövőben lesz halálának 150. évfordulója, s erre hangoltuk a gyermekeket, de magunkat is. Meséltünk róla, olvastunk a Vadrózsákból. Megcsodáltuk a szépen felújított templomot, művelődési házat, megszámloltuk hány unitáriusok által lakta településen haladtunk át s még egy jó adag mókázást bedobtunk, ahhoz, hogy egyikünk se érezze az út hosszúságát és a kanyarok ívét.

Hálával gondolunk mindannyian ezekre a napokra, melyeken igazán jó volt együtt lenni és sikerült egymás szavaira, érzéseire, mozdulataira hangolódni. Erről tanúskodik a közös táborzáró istentiszteletünkön bemutatott előadás is, ami a közös munka és egymásra figyelés szép eredménye.

Hibaigazítás

Előző számunkba sajnálatos hiba csúszott: Andrási György *Nevem metamorfózisai II.* című cikkében a második hasáb alján Déva helyett Déda a helyes településnév.

Barangoló Isten országában

SZOMBATFALVI ETELKA

Kedves Gyerekek!

Míg szeptemberben a sok új könyv illatával barátkoztatok, októberben remélem, már magabiztosan eveztek az új ismeretek tengerén, és a folyamatos szellemi gyarapodás örömét élitek meg. Javasolom, hogy időnként tegyetek fel magatoknak kérdéseket, mint például hogy: Mi a legérdekesebb a tanultak közül? Mi megy könnyen, és mi nehezebben? Mely tantárgy kelti fel a leginkább az érdeklődésemet?

Ne féljetez megkérdőjelezni dolgokat, és elakadások esetén kérjetez segítséget. Minden felfedező, tudós, költő, szakmunkás valamilyen hasonló padokban ült, mint ti ma, és

szorgalmasan tanultak, tovább gondoltak eredményeket, kutattak, és közülük sokan írásaikat terjesztették is. Így történt, hogy egy Ágoston-rendi szerzetes, Luther Márton hosszas elmélkedést követően 1517. október 31-én a wittenbergi vártemplom kapujára kiszegte 95 tételét. Az ő bátor cselekedete indította el a reformációt, más néven hitújítást. Egy olyan mozgalomról van szó, amely nagy hatással bírt az emberek, vallási közösségek többszintű fejlődésére is évszázadokon keresztül.

Legyetek ti is bátrak, mint ő, gondolkodjatok, keressetek, kutassatok!

Feladat

Olvasd el figyelmesen Máté evangéliuma 13. részének 1-től 23-ig terjedő verseit! Tetszett a példázat? Megértetted az üzenetét? Ne feledd, minden olvasmányod értelmezésében van egy lelkészed, tanítód, aki készen áll, és szeretettel válaszolja meg a kérdéseidet. Kérdezz bátran!

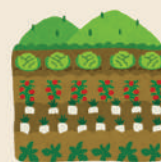
Van egy kérdésem: mi történt a példázatban szereplő magvakkal? Kösd össze a megfelelő helyet a hozzá illeszkedő képpel!

1. Útfélre

2. Köves helyre

3. Tövisek közé

4. Jó földbe

1.												
Feltéve ..., -be			Egyféle zenei hangsor		Meg- elégel Közepé- re ugró!	Égés- termék Becézett medve		Nem jobb- oldalra Félre!		Ausztrá- liai folyó		Enyhén részeg, ... ember
		2.										O
		Kézi fonó- eszköz										
Cselek- vési terv								Laosz lakói				
Növényi üreg					Apró édesség Japán ki- kötőbeli			Színész (Ferenc)				
								Munka- hely Széleire lép!				
Srófvég!				Indián ékesség								
Pusztító viharak				Végtelen vita!								
Pakliban található!												
Egyik női szerep (színház)								Idegen terv Szagló- szervekbe			Tejcsepp!	Ilyen háziállat is van
		Könnyező						Algéria fővárosa				
		Megvaló- sulást támogat						Nemzet (latinus)				
Római 600			Lovagi torna							Gerenda- darab!		
Szintén ne			Például a tizes							Krém- adag!		
Némileg olajos!				Sirály test- része!				Termést betakarít				
Kitér ..., félreáll				A távolba				Stabil az elején!				
					Kocsi belseje!				Eszten- deje			
					Szül az állat				Mindent, ... van			
Bibliai nép, a zsidók el- lenségei										Bizottság tagjai!		
										Nótázott		
Stoplám- pán van!				Kissé el- bolyong!				Ment (ré- giesen)				
Aszalt szőlő				Ozmium vegyjele				Fénykép				
								Ízletes (az étel)				
								Nátha, köhögés				
								Otthon (angol)				Bárány- fej!
								Gazdasá- gi ágazat				Szín- vonal
Farm határai!				Menek- vési mód						Zavartan ken!		
Csendes- óceáni sziget- állam	A			Páratlan áriám!						Teázni kezd!		
					Egyszerű fehérje							
					Arad köz- pontja!							
Ima az emberért			Szürke (német)					Alap- gondolat				Az egyik vitamin
János evangéliumá- ból idézünk.								Joule (röv.)				
					T							

OKTÓBER

Ima az emberért

Végtelen Jóság! A ködbe bújó reggelekben és a csodálatos arany alkonyatban jó érzés Hozzád közeledni, és elmerengeni azon, hogy hogyan tudsz újra és újra ilyen csodálatos világot teremteni. Honnan tudsz ennyi színárnyalatot kikeverni a Te hatalmas palettádon? Hiszen mi gyakran beleveszünk a szürkeségbe. Ki emlékeztet újra és újra, hogy az őszben helye van a kiteljesedésnek, a gyűjtésnek, az aratásnak, a számadásnak? Mi gyakran még azt is elfelejtjük, ami a tegnap történt velünk. Hogyan tudsz ezekben a ködös és fázós napokban ránk tekinteni? Mi olykor köszönni is elfelejtünk egymásnak. Igen, Isten, törekednünk kell nap mint nap arra, hogy ne önmagunkhoz, hanem Hozzád hasonlóvá igyekezzünk válni. Minden reggel, amikor tiszta vízben fürdetjük meg arcunkat, éljük és átérezzük, hogy Te simítod végig áldó kezed rajtunk, fülünkbe súgva, hogy éljük át az előttünk álló nap minden örömét, fájdalmát, és tanuljunk a tévedésekből, a kudarcokból. Nap mint nap találjuk meg a középpontot, és ne abba ringassuk magunkat, hogy mi vagyunk a középpont, hogy értünk kel fel reggel a nap, és este értünk nyugszik le. Mi, emberek is része vagyunk ennek a világnak, pontosan úgy, mint a nap, a hold és a csillagok, mint az őszbe behulló falevelek. Úgy szeretnénk, hogy mi álljunk a legközelebb Hozzád, hiszen Hozzád hasonlóvá formáltál bennünket. Mi hisszük, hogy így is van. Ezért add, Istenünk, hogy Benned tudjunk megöregedni, Benned tudjunk szabaddá válni, és Benned tudjunk újra és újra megújulni. Ámen!

| BARTHA-PÁL ABA